

V Bruseli 15. 12. 2022
C(2022) 9284 final

Oznámenie Komisie

Usmernenia týkajúce sa rozdelenia nákladov a prínosov v rámci projektov cezhraničnej spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov

OZNÁMENIE KOMISIE

Usmernenia týkajúce sa rozdelenia nákladov a prínosov v rámci projektov cezhraničnej spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov

OBSAH

1.	Úvod	2
2.	Prvky koncepcie spolupráce a možnosti financovania.....	7
3.	Analýza nákladov a prínosov ako základ na rozdelenie nákladov a prínosov ...	12
4.	Prístupy rozdelenia nákladov a prínosov	14
	Zásady rozdelenia nákladov a prínosov	14
	Praktické vykonávanie rozdelenia nákladov a prínosov.....	17
	Príklady spolupráce	23
5.	Zhrnutie odporúčaní pre analýzu nákladov a prínosov a rozdelenie nákladov a prínosov	28
6.	Vzor medzivládnej dohody	31
7.	Príloha	34

1. ÚVOD

Cieľom tohto usmernenia je podporiť členské štáty, ktoré sú ochotné zapojiť sa do projektov cezhraničnej spolupráce v oblasti výroby energie z obnoviteľných zdrojov, pri hľadaní vzájomne výhodného riešenia rozdelenia súvisiacich nákladov a prínosov. Načrtáva možnosti koncepcie rozdelenia nákladov a prínosov v projektoch cezhraničnej spolupráce v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a poskytuje odporúčania a najlepšie postupy, pričom členským štátom umožňuje flexibilitu¹. Usmernenie možno použiť v kontexte segmentu Nástroja na prepájanie Európy (ďalej len „NPE“) pre cezhraničné projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj pre projekty obnoviteľných zdrojov energie (ďalej len „OZE“) využívajúce mechanizmy spolupráce vo všeobecnejšej rovine. Týka sa projektov v oblasti elektriny z obnoviteľných zdrojov, ako aj projektov v oblasti tepla a plynu z obnoviteľných zdrojov.

Právny rámec

Revidovanou smernicou 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (ďalej len „smernica“) sa stanovuje právny rámec rozvoja energie z obnoviteľných zdrojov v Európskej únii. Ako je stanovené v článku 3 ods. 1 smernice, členské štáty musia spoločne dosiahnuť celkovú záväznú cieľovú hodnotu Únie týkajúcu sa podielu energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej energetickej spotrebe v Únii v roku 2030. Táto spoločná cieľová hodnota sa dosahuje prostredníctvom národných príspevkov, ktoré stanovia všetky členské štáty v rámci svojich integrovaných národných energetických a klimatických plánov (ďalej len „NEKP“). V smernici sa uznáva aj cezhraničný rozmer zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov a členským štátom sa adresuje výzva, aby v tomto smere spolupracovali, a to okrem iného prostredníctvom dostupných mechanizmov spolupráce, ako sú štatistické prenosy, spoločné projekty medzi členskými štátmi, spoločné projekty medzi členskými štátmi a tretími krajinami alebo spoločné systémy podpory².

Ako súčasť viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 bola oblasť NPE Energetika doplnená o nástroj zameraný na podporu zavádzania cezhraničných projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Koncepcia cezhraničných projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ako je vymedzená v nariadení o NPE³, je založená na mechanizmoch spolupráce zriadených podľa smernice.

Motívy spolupráce

Cezhraničnou spoluprácou možno uľahčiť dosiahnutie cieľovej hodnoty Únie, ako aj národných príspevkov nákladovo efektívnejším spôsobom, a to rozšírením plánu realizácie projektov a zároveň poskytnutím dodatočnej flexibility členským štátom pri plnení svojich cieľov. Okrem toho cezhraničné regióny zohrávajú dôležitú úlohu ako „laboratória európskej

¹ Vychádza z predchádzajúceho dokumentu „Usmernenie o využití mechanizmu spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov“, SWD(2013) 440 final, ktorý je dostupný na adrese https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/com_2013_public_intervention_swd05_en.pdf.

² Podrobnejší opis mechanizmov spolupráce je uvedený v prílohe. Právomoc záväzne vykladať právne predpisy Únie má len Súdny dvor Európskej únie.

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1153 zo 7. júla 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj na prepájanie Európy.

integrácie“⁴. Keďže členské štáty majú rôzne geografické a prírodné zdroje na využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, výrobné náklady sa v jednotlivých krajinách značne líšia. Členský štát („hostiteľská krajina“), ktorý vytvára prebytok energie z obnoviteľných zdrojov, t. j. viac, ako potrebuje na splnenie vlastného príspevku, sa môže rozhodnúť spolupracovať s iným členským štátom („krajina odberu“), ktorý je ochotný spolufinancovať toto úsilie. Takáto spolupráca bude prínosom pre obe krajiny. Hostiteľská krajina získa dodatočné financovanie a nepeňažné výhody spojené s výstavbou a prevádzkou nového zariadenia (napr. zvýšená bezpečnosť dodávok, vytváranie pracovných miest, pozitívne účinky presahovania zvýšených inovácií), pričom krajina odberu dosiahne svoj cieľ nákladovo efektívnejšie než pri domácej výrobe. Mechanizmy spolupráce prispievajú aj k výmene najlepších postupov, zosúladeniu regulačných rámcov a zefektívneniu administratívneho postupu v členských štátoch.

Motívy spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov sa v jednotlivých projektoch líšia. Medzi najtypickejšie dôvody spolupráce patrí možnosť lacnejšieho plnenia cieľov, zvýšenie zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov, príspevok k zlepšeniu infraštruktúry, zvýšenie energetickej bezpečnosti, zlepšenie prijatia určitej technológie zo strany verejnosti, (spoločné) testovanie inovatívnych technológií alebo riešení infraštruktúry, ako aj podpora trhovej integrácie obnoviteľných zdrojov energie s cieľom posilniť vnútorný trh EÚ s energiami.

Okrem toho sa trhové hodnoty energie z obnoviteľných zdrojov môžu medzi členskými štátmi podstatne líšiť, a to okrem iného v závislosti od rôznych energetických mixov, existujúcich kapacít zariadení a množstva prepojení a kapacít prenosu vnútornej sústavy. Vďaka vzájomnej spolupráci môžu členské štáty s nižšou trhovou hodnotou získať prístup k projektom s vyššou trhovou hodnotou, než majú ich vlastné projekty, čo znižuje platby podpory.

Spolupráca môže prebiehať medzi dvoma alebo viacerými krajinami/regiónmi alebo cezhraničnými územiami⁵, pričom zložitosť a požiadavky na koordináciu sa zvyčajne zvyšujú s počtom zúčastnených subjektov.

Príklad cezhraničnej spolupráce: Vzájomne otvorené aukcie medzi Nemeckom a Dánskom⁶

V roku 2016 Nemecko a Dánsko zrealizovali dve cezhraničné aukcie s fotovoltikou otvorené pre účasť z projektov realizovaných v druhej krajine. Vzájomne otvorené aukcie boli založené na dvojstrannej dohode o spolupráci. Obidve otvorené aukcie boli založené na systéme podpory zavedenom pre fotovoltiku v príslušnej krajine. Okrem toho dohoda o spolupráci zahŕňala aj opatrenia týkajúce sa miestnych obmedzení, výmeny údajov a príspevku k cieľovým hodnotám v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Pokiaľ ide o rozdelenie nákladov, krajina aukcie platí podporné platby všetkým zariadeniam, ktoré získali podporu, a dostáva úplné štatistiky OZE. Nie sú zahrnuté žiadne dodatočné náklady ani prínosy.

⁴ COM(2021) 393: Pohraničné regióny EÚ: živé laboratória európskej integrácie.

⁵ Pohraničné regióny sú územia na každej strane tej istej hranice (vymedzenie pojmu je dostupné na adrese: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Border_region).

⁶ Tento opis prípadu vychádza zo správy s názvom *Design options for cross-border auctions* (Možnosti návrhu pre cezhraničné aukcie), vypracovanej v rámci projektu AURES II o aukciách na podporu energie z obnoviteľných zdrojov. Úplná správa je k dispozícii na adrese http://aures2project.eu/wp-content/uploads/2019/06/AURES_II_D6_1_final.pdf.

Cezhraničné aukcie viedli k umiestneniu všetkých úspešných projektov v Dánsku. Nemecká otvorená aukcia dosiahla víťazné ceny výrazne nižšie než na predchádzajúcich nemeckých národných aukciách. V Dánsku sa v tom istom období neuskutočnili žiadne národné aukcie. Na dánskej aukcii sa nezúčastnil žiadny nemecký projekt. Bolo to okrem iného z dôvodu nízkej maximálnej kapacity predpokladanej pre projekty v Nemecku (iba 2,4 MW z celkového objemu aukcie 20 MW), toho, že národná aukcia v Nemecku sa konala len o niekoľko dní neskôr, transakčných nákladov súvisiacich s pochopením systému dánskej aukcie, ako aj fixného poplatku používaného v Dánsku, ktorý vystavil prevádzkovateľov elektrární dlhodobým rizikám ceny elektriny. Pokiaľ ide o projekty v Dánsku, účasť na nemeckej aukcii bola atraktívna, keďže v roku 2016 sa neuskutočnili žiadne národné aukcie s fotovoltikou. Dôvody konkurencieschopnejších ponúk z Dánska nie sú jasné, ale pravdepodobne zahŕňajú lepšie fotovoltické zdroje na miestach, ktoré sa zapojili do aukcií, možnosť postaviť fotovoltické elektrárne na poľnohospodárskej pôde (vylúčené v Nemecku), ako aj nedostatok iných možností na získanie domácej podpory, a tým aj agresívnejších ponúk.

Tieto vzájomne otvorené aukcie ukázali, že kooperatívne prístupy medzi členskými štátmi môžu dosiahnuť zvýšenie efektívnosti v porovnaní s národnými aukciami. Ďalej z nich jasne vyplýva, že pri načasovaní a navrhovaní dohody o spolupráci by sa mali brať do úvahy vnútroštátne systémy podpory a harmonogramy aukcií. Okrem toho musia krajiny vziať do úvahy aj trhové opatrenia a iné faktory ovplyvňujúce náklady na projekty, aby sa predišlo prekvapeniam v súvislosti s pridelením zákaziek medzi krajiny.

Príklad cezhraničnej spolupráce: Spoločný systém certifikátov medzi Švédskom a Nórskom

V roku 2012 začal fungovať cezhraničný systém podpory ekologickej elektrickej energie medzi Švédskom a Nórskom s cieľom podporiť rozmach obnoviteľných zdrojov energie v oboch krajinách. Zatiaľ je to jediný spoločný systém podpory realizovaný v rámci mechanizmov spolupráce uvedených v smernici o energii z obnoviteľných zdrojov. Uvedeniu systému do prevádzky predchádzala dlhá fáza rokovaní medzi oboma krajinami. Ukázalo sa, že je obzvlášť ťažké dohodnúť sa na vhodnom rozdelení nákladov a prínosov. Politická dohoda o rozdelení bremena v pomere 50:50 pripravila pôdu pre konečnú dohodu.

Prínosom pre systém boli ročné skúsenosti Švédska s prevádzkovaním porovnateľného domáceho trhu s certifikátmi. Systém ako trhovo orientovaný nástroj odmeňuje zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov v oboch krajinách: odmena má podobu zeleného certifikátu za každú MWh vyrobenej elektriny z obnoviteľných zdrojov, s ktorou sa potom môže obchodovať na trhu. Švédski a nórski dodávatelia elektriny (a niektorí koncoví odberatelia) sú povinní nakupovať certifikáty úmerne k podielu ich výroby/spotreby elektriny.

Vzhľadom na úspech systému pri dosahovaní (a presahovaní) cieleného budovania využívania obnoviteľných zdrojov energie, najmä veternej a vodnej energie, sa systém v januári 2022 uzavrel pre nových účastníkov. Aj keď hlavné charakteristiky systému boli v oboch krajinách rovnaké a Švédsko a Nórsko pracovali na spoločnom výrobnom ciele vyjadrenom v TWh, zachovali si aj určitú flexibilitu, pokiaľ ide o parametre systému. Neexistuje ani spoločný orgán, ktorý by bol zodpovedný za vykonávanie a monitorovanie, ale každá krajina určila domáci subjekt. Ukázalo sa tým, že uznanie potreby flexibility pri koncipovaní spoločného systému môže byť užitočné. Okrem toho relatívne podobný potenciál pre obnoviteľné zdroje energie, ako aj porovnateľné nákladové štruktúry uľahčili dohodu o kľúčových vlastnostiach systému. Platí to aj pre rokovania o rozdelení nákladov a prínosov, ktoré bývajú náročnejšie, ak sa náklady a prínosy medzi spolupracujúcimi krajinami výrazne líšia.

Prekážky spolupráce

Napriek preukázaným a dobre preskúmaným prínosom spolupráce na spoločnom dosiahnutí cieľových hodnôt EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov sa od roku 2009 v skutočnosti

realizovalo len málo projektov spolupráce využívajúcich mechanizmy spolupráce⁷ a využívanie týchto mechanizmov je stále nízke. Dôkazy⁸ naznačujú, že pretrvávajú prekážky pri využívaní mechanizmov spolupráce, ktoré môžu mať politický, technický, právny a regulačný charakter, ako aj sociálno-ekonomický a environmentálny charakter. Členské štáty a iné zainteresované strany uvádzajú aj administratívne prekážky súvisiace s procesnými krokmi potrebnými na plánovanie a vykonávanie projektu spolupráce a prekážky v súvislosti s vyčíslením a rozdelením nákladov a prínosov. Diskusie medzi členskými štátmi o využívaní mechanizmov spolupráce sa však v posledných rokoch zintenzívnili a diskutuje sa o niekoľkých potenciálnych projektoch⁹. Pre zvýšený tlak na rýchlu dekarbonizáciu v súlade s Európskou zelenou dohodou, balíkom „Fit-for-55“ a plánom REPowerEU je potrebné častejšie využívanie mechanizmov spolupráce.

Rozsah

Cieľom tohto usmernenia je podporiť členské štáty pri plánovaní, koncipovaní a realizácii projektov cezhraničnej spolupráce s využitím mechanizmov spolupráce¹⁰. Objasnenie dostupných možností a prvkov koncepcie rozdelenia nákladov a prínosov má uľahčiť prekonanie tejto prekážky ďalšieho využívania mechanizmov spolupráce.

Predchádzajúce usmernenie o rozdelení nákladov a prínosov bolo obmedzené na metodiku analýzy nákladov a prínosov (CBA), ktorú vypracovala sieť ENTSO pre elektrinu na účely projektov rozvoja sústav podľa nariadenia (EÚ) 2022/869, a rozdelenie nákladov a prínosov výrobných aktív nebolo predmetom žiadneho usmernenia. Cieľom tohto usmernenia je preto objasniť dostupné možnosti a stupne voľnosti pri analýze a rozdelení nákladov a prínosov uplatniteľných v rámci rôznych technológií energie z obnoviteľných zdrojov. Zatiaľ čo sa zameriava na pokrytie spolupráce v oblasti obnoviteľných zdrojov energie vo všeobecnosti pre všetky technológie energie z obnoviteľných zdrojov, zohľadňuje aj aspekty špecifické pre

⁷ K dnešnému dňu bolo realizovaných/schválených dvanásť projektov spolupráce (z toho desať štatistických prenosov, jeden spoločný projekt a jeden spoločný systém podpory). Hoci to naznačuje, že realizácia by mohla naberať na rýchlosti, využívanie mechanizmov spolupráce stále zaostáva za očakávaniami. Realizované a/alebo schválené boli tieto projekty: štatistické prenosy medzi Luxemburskom a Litvou, Luxemburskom a Estónskom, Maltou a Estónskom, Holandskom a Dánskom, Írskom a Dánskom, Írskom a Estónskom, Dánskom a Belgickom, Fínskom a Belgickom, Českou republikou a Slovinskom a Litvou a Belgickom; spoločný projekt medzi Nemeckom a Dánskom a spoločný systém podpory medzi Švédskom a Nórskom. Pri pohľade na národné akčné plány členských štátov pre energiu z obnoviteľných zdrojov na rok 2020 je zrejme, že v dôsledku novosti mechanizmov a nedostatku realizovaných projektov boli plány na využitie mechanizmov spolupráce stále neurčité, opatrné alebo dokonca neexistovali. O niekoľko rokov neskôr boli plány členských štátov na využitie mechanizmov spolupráce v ich NEKP už konkrétnejšie, najmä vďaka konzultáciám medzi členskými štátmi na dvojstrannom alebo mnohostrannom základe, individuálne alebo prostredníctvom rôznych skupín a fór. V tejto súvislosti by sa mala zdôrazniť práca na regionálnych energetických fórach vrátane skupín na vysokej úrovni pre spoluprácu v oblasti energetiky v Severnom mori (NSEC), plánu prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP), energetickej konektivity v strednej a juhovýchodnej Európe (CESEC), prepojenia v juhozápadnej Európe (JZE) alebo päťstranného fóra. Prostredníctvom fór sa podarilo spojiť kľúčové zainteresované strany a sprostredkovať dialóg. Stále však chýbajú konkrétne oznámené plány, čo odráža vnímané ťažkosti pri uplatňovaní mechanizmov spolupráce.

⁸ Štúdie a projekty okrem iného zahŕňajú projekt o mechanizmoch spolupráce medzi členskými štátmi EÚ a interakcii so systémami podpory podľa smernice o energii z obnoviteľných zdrojov (2009/28/ES) (<https://res-cooperation.eu/>), projekt CA-RES (<https://www.ca-res.eu/>) alebo projekt MUSTEC (<https://mustec.eu/>). Pozri aj štúdiu s názvom *Cooperation between EU countries under the RES directive* (Spolupráca medzi krajinami EÚ v rámci smernice o OZE), 2014, dostupnú na adrese https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/cooperation-mechanisms_en#documents.

⁹ Známe príklady zahŕňajú memorandum o porozumení o jednom alebo viacerých energetických uzloch na mori medzi Dánskom a Holandskom, memorandum o porozumení medzi Lotyšskom a Estónskom o spoločnom projekte na mori, vyhlásenie o zámere na analýzu spoločných a hybridných projektov na mori medzi Dánskom a Nemeckom a memorandum o porozumení o preskúmaní možnosti energetických ostrovov medzi Dánskom a Belgickom.

¹⁰ Pri väčšine projektov cezhraničnej spolupráce možno predpokladať, že členské štáty alebo tretie krajiny znášajú najvyššie náklady a získavajú väčšinu prínosov. Sú teda prirodzenými vyjednávacími stranami a štandardne budú zastupovať svoje zainteresované strany.

(radiálne) projekty veternej energie na mori, keďže takáto spolupráca sa stáva čoraz významnejšou, pričom čelí osobitným technickým a praktickým problémom pri realizácii. Aspekty analýzy a rozdelenia nákladov a prínosov hybridných projektov na mori sa budú podrobne rozoberať v usmernení pripravovanom na rok 2024 k tomu, ako koordinovať rozdeľovanie nákladov a prínosov pre jednotlivé morské oblasti pri projektoch prenosu energie na mori v kombinácii s vypracovaním projektov výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj rozdeľovanie nákladov a prínosov pri jednotlivých hybridných projektoch.¹¹

Toto usmernenie je štruktúrované takto: ako prvé sú načrtnuté najdôležitejšie prvky koncepcie systémov podpory v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov s dôrazom na relevantné aspekty rozdelenia nákladov a prínosov v projektoch cezhraničnej spolupráce. V nasledujúcom oddiele sú opísané všeobecné prístupy a zásady analýzy nákladov a prínosov ako ústredného nástroja na posúdenie celkových spoločenských prínosov projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a predpokladu na rozdelenie nákladov a prínosov. Následne sa uvádzajú informácie o tom, ako pristupovať k rozdeleniu nákladov a prínosov medzi spolupracujúcimi stranami, pričom sa uvádzajú odporúčania, príklady a najlepšie postupy. V oddiele 6 je uvedený vzor dohody o spolupráci.

¹¹ V dôsledku uznania rastúceho zamerania na komplexné formy spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ako napríklad v kontexte hybridných veterných parkov na mori, sa poskytnú „usmernenia [...] k tomu, ako koordinovať cezhraničné rozdeľovanie nákladov a prínosov pri projektoch prenosu energie v kombinácii s projektmi výroby“. Toto usmernenie súvisí s článkom 15 ods. 1 nariadenia o TEN-E [nariadenie (EÚ) 2022/869], ako aj s oznámením Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ na využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie na mori v záujme klimaticky neutrálnej budúcnosti, COM(2020) 741 final, dostupným na adrese: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/offshore_renewable_energy_strategy.pdf.

2. PRVKY KONCEPCIE SPOLUPRÁCE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA

Pri rokovaní o projekte spolupráce sa členské štáty budú musieť dohodnúť na množstve aspektov vrátane hlavných cieľov a zásad spolupráce, mechanizmov spolupráce, ktoré možno použiť na dosiahnutie týchto cieľov, ako aj rozsahu a podmienok spolupráce. V tejto súvislosti môže byť potrebné, aby si členské štáty zvolili systém podpory a dohodli sa na rozdelení výsledných nákladov a prínosov projektu. Rôzne prvky koncepcie mechanizmov spolupráce a (prípadne) systému podpory môžu viesť k rôznym výsledkom, pokiaľ ide o náklady a prínosy.

Ako sa uviedlo, členské štáty môžu pri rokovaní o projekte spolupráce sledovať rôzne ciele. V každom prípade však budú chcieť zabezpečiť, aby bola spolupráca obojstranne výhodná a aby sa náklady a prínosy rozdelili spôsobom, ktorý odráža tento cieľ. Celkovou logikou je, že členský štát odberu prispeje na náklady na podporu výmenou za to, že dostane štatistiky OZE. Čiastkové ciele členských štátov môžu zahŕňať napríklad cieľ znížiť náklady na integráciu OZE presunom zavádzania do krajín s nižšími nákladmi na integráciu systému. Hostiteľské členské štáty na druhej strane zohľadnia aj tieto náklady, ako aj rozsah, v akom sa zohľadňujú v platbách podpory, čo znamená, že budú ich znášajú navrhovatelia projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, alebo vznikajú iným zainteresovaným stranám, ako sú prevádzkovatelia prenosovej sústavy (ďalej len „PPS“) alebo koneční spotrebitelia. Keďže náklady na integráciu systému môžu byť značné, hostiteľské členské štáty môžu zahrnúť primeranú kompenzáciu.

Výber mechanizmu spolupráce

Výber mechanizmu spolupráce závisí od konkrétnych cieľov členských štátov. Vo všeobecnosti možno povedať, že ak je jediným cieľom dosiahnuť v krátkodobom horizonte cieľové hodnoty za nižších nákladov alebo rýchle preklopenie zostávajúcej medzery voči cieľovej hodnote s obmedzeným domácim úsilím, **štatistické prenosy** sú najvhodnejšou voľbou, pretože vykazujú najnižšie transakčné náklady a bývajú menej zložité. Na druhej strane štatistický prenos nevedie k zavedeniu dodatočných kapacít obnoviteľných zdrojov energie, pokiaľ predávajúca krajina nevyčlení príjmy na nové projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie.

Ak je zámerom vyvinúť alebo testovať (nové) technológie, možno realizovať aj **spoločné projekty**. **Spoločné systémy podpory** sú najzložitejším mechanizmom spolupráce a prinášajú so sebou najvyššie transakčné náklady. Môžu však zlepšiť nákladovú efektívnosť a zvýšiť dlhodobú stabilitu trhu, ako aj likviditu. Čím vyšší objem spolupráce na projektoch v oblasti elektriny z obnoviteľných zdrojov sa časom zrealizuje, tým opodstatnenejšia je voľba zložitého mechanizmu.

Takisto treba poznamenať, že mechanizmy spolupráce sa navzájom nevylučujú a členské štáty môžu v rámci jednej dohody kombinovať viac ako jeden mechanizmus. Pokiaľ ide o rozdelenie nákladov a prínosov, odporúča sa striktne oddeliť náklady a prínosy podľa projektu a nesčítavať ich v kombináciách projektov.

Výber formy podpory

Napriek tomu, že trhovo orientované zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov je na vzostupe, naďalej je väčšinou založené na systéme podpory, a to aj v prípade cezhraničnej spolupráce. Členské štáty si v zásade môžu vybrať medzi využitím systému podpory hostiteľského členského štátu, otvorením systému podpory prispievajúceho členského štátu alebo vytvorením nového prispôbeného spoločného systému podpory. Pre tento systém je potrebné vymedziť celý rad prvkov koncepcie. Takisto treba poznamenať, že systém podpory nemusí nevyhnutne zahŕňať samotné platby podpory, pretože tieto platby môžu byť bezpredmetné v prípade ponúk s nulovou cenou, t. j. navrhovatelia sú ochotní pokračovať v projekte bez akýchkoľvek dotácií.

Výhodou využitia systému podpory hostiteľskej krajiny je zabezpečenie hladkého začlenenia do národného regulačného kontextu. Naopak, ak padne voľba na systém podpory prispievajúceho členského štátu, vzniknú dva systémy, ktoré budú existovať súbežne v členskom štáte, v ktorom sa zariadenie nachádza, a môžu byť v rozpore s jeho regulačným kontextom. Vytvorenie nového spoločného systému podpory si na druhej strane vyžaduje vyššie transakčné náklady, ale výhodou je, že je vhodný na daný účel a je efektívnejší pre väčšie plány spolupráce. V takom prípade je potrebné identifikovať národné alebo regionálne inštitúcie, ktoré systém prevádzkujú. Členské štáty si môžu ako východiskový bod vybrať aj systém hostiteľskej alebo prispievajúcej krajiny, ale pri jednotlivých aspektoch sa dohodnú na odlišných prvkoch koncepcie.

Pri vymedzení systému podpory je potrebné vziať do úvahy nasledujúce prvky, pričom treba vziať na vedomie, že presné zriadenie a špecifiká sa budú v jednotlivých prípadoch líšiť.

Predbežné preskúmanie, výber lokality, udeľovanie povolení a predbežný vývoj

Celkovo možno rozlišovať medzi centralizovanými (riadenými vládou) a decentralizovanými (riadenými navrhovateľmi) prístupmi k predbežnému preskúmaniu, výberu lokality, udeľovaniu povolení a predbežnému vývoju. Centralizovaný prístup je charakterizovaný tým, že štát alebo štátny orgán je zodpovedný za tieto procesy, riadi ich a znáša náklady a riziká spojené s nimi¹². V decentralizovanom modeli sú lokality vybrané, predbežne preskúmané a vopred vyvinuté navrhovateľmi projektu vo vopred vymedzenej zóne. V závislosti od toho, kto spočiatku znáša náklady na predbežné preskúmanie, výber lokality a predbežný vývoj, môže byť potrebná kompenzácia.

Režim rozdeľovania nákladov týkajúcich sa sústavy

Spolupracujúce členské štáty sa budú musieť dohodnúť aj na rozhraní medzi navrhovateľmi projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a PPS, pokiaľ ide o režim sústavy. V rámci prístupu plytkého rozdelenia nákladov znášajú navrhovatelia projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie náklady na pripojenie k najbližšiemu vhodnému miestu pripojenia v už existujúcej sústave, vo všeobecnosti k rozvodni, a PPS znášajú náklady na akékoľvek nevyhnutné posilnenie sústavy. Prístupy s plytkým rozdelením nákladov sú pre

¹² Prvky centralizovaného modelu sú súčasťou návrhu Komisie z 18. mája 2022 na revíziu ustanovení týkajúcich sa udeľovania povolení na projekty v oblasti OZE v smernici o energii z obnoviteľných zdrojov [COM(2022) 222 final].

navrhovateľov projektov možnosťou s najnižšími nákladmi (pretože náklady na posilňovanie sústavy vo všeobecnosti znášajú PPS/PDS) a umožňujú dobrú transparentnosť a konzistentnosť nákladov. Projekty sa však môžu oneskoriť z dôvodu nevyhnutného posilnenia zo strany PPS/PDS ešte pred možným pripojením.

V rámci prístupu hĺbkového rozdelenia nákladov musia navrhovatelia projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie znášať všetky náklady na pripojenie, ako aj akékoľvek ďalšie náklady na posilnenie v dôsledku integrácie nového zariadenia do systému. Hlavnou nevýhodou režimu hĺbkového rozdelenia nákladov je, že počiatočné náklady na pripojenie môžu byť veľmi vysoké a náklady na posilnenie sústavy sú zvyčajne neisté a pre navrhovateľov je ťažké ich predvídať¹³. Od navrhovateľov projektov sa však často nevyžaduje, aby v rámci tohto prístupu platili systémové poplatky za prebiehajúce posilňovanie sústavy.

Možné sú aj hybridné formy. V závislosti od svojej presnej špecifikácie môžu mať nevýhody/výhody oboch režimov.

Formy finančnej podpory

Hlavnými možnosťami foriem finančnej podpory sú „podpora prevádzky“ a „investičná pomoc“ (počiatočná alebo opakovaná, napr. ročná). Najrelevantnejšie formy prevádzkovej podpory sú pevné prémie, jednostranné pohyblivé prémie a obojstranné pohyblivé prémie (rozdielové zmluvy)¹⁴.

V prípade pevných prémie celková podpora nezávisí od cien elektriny. Pevné prémie sa takisto ľahšie spravujú, ale sú nevýhodné pre navrhovateľov, ktorí nesú potenciálne vysoké riziká trhových príjmov, a poskytujú stimuly na výrobu aj v časoch, keď nie je potrebná dodatočná výroba. Dlhodobé riziko trhových príjmov možno riešiť pohyblivými premiami, ktoré však môžu byť na úkor vystavenia celkových nákladov na podporu cenám elektriny nižším ako realizačná cena, ktorú platia spotrebitelia. V prípade počiatočnej alebo ročnej investičnej pomoci sú elektrárne v zásade vystavené plnému riziku príjmov z trhu s elektrinou.

Investičná pomoc alebo podpora sa líši od prevádzkovej podpory tým, že poskytuje podiel na investičných nákladoch projektu pred tým, ako sa skutočne uvedie do prevádzky a začne sa výroba. Zatiaľ čo investičná pomoc sa na úrovni členských štátov vyskytuje len zriedka, očakáva sa, že bude relevantnejšia v kontexte mechanizmov financovania z prostriedkov EÚ, ako je napríklad nová finančná línia pre cezhraničné projekty v rámci Nástroja na prepájanie Európy (NPE).

Pri rozhodovaní o návrhu finančnej podpory sa odporúča začať diskusiu od existujúcich koncepcií systémov podpory v zapojených členských štátoch za predpokladu, že aspoň jedna zo spolupracujúcich strán má pre danú technológiu zavedený domáci systém. V prípade, že v spolupracujúcich štátoch takýto systém neexistuje, ako príklad môžu slúžiť skúsenosti členských štátov, ktoré majú podobné charakteristiky a ciele. Pri rozhodovaní o prvkoch

¹³ Je to spôsobené najmä sieťovými účinkami, ale neistota sa môže týkať aj regulačných zmien.

¹⁴ V systéme jednostranných prémie dostanú výrobcovia, ak je tržová cena nižšia ako aukčná realizačná cena, podporu, ktorá pokryje rozdiel, a ak je tržová cena vyššia, môžu si ponechať prebytočný príjem. Obojstranná prémia funguje podobným spôsobom, no prebytočný príjem musí výrobca vrátiť. V systéme pevných prémie dostávajú výrobcovia pevnú sumu prebytočného príjmu k trhovej cene.

konceptie by sa mali spolupracujúce štáty snažiť zabezpečiť pravidelnú prevádzku a údržbu nového zariadenia, minimalizovať potrebné náklady na podporu počas jeho životnosti, obmedziť riziko nadmernej alebo nedostatočnej kompenzácie, znížiť finančné riziká vo všeobecnosti a zväžiť dôsledky systému podpory pre spotrebiteľov.

V prípade **cezhraničnej spolupráce** môžu členské štáty použiť pohyblivú prémii (jednostrannú alebo obojstrannú), ako sú napríklad rozdielové zmluvy. Tieto zmluvy konkrétne poskytujú cenovú stabilitu a zároveň obmedzujú nadmerné neočakávané zisky, ktoré môžu vzniknúť v prípade veľmi vysokých trhových cien. Treba poznamenať, že ak ide o dva trhy s elektrinou s dvoma rôznymi cenami elektriny, komplikuje to výpočet platieb podpory pre regulačné orgány a pravdepodobne zvyšuje riziká pre investorov do obnoviteľných zdrojov energie. To zvyšuje administratívne a transakčné náklady a môžu byť potrebné kompenzačné platby, ktoré sa nedajú vopred jednoducho odhadnúť. Na zmiernenie týchto rizík by sa preto mali členské štáty vopred dohodnúť na referenčnom trhu. Ak sa takéto prekážky prekonajú, spoločné systémy podpory môžu poskytnúť efektívnejšie a nižšie sumy podpory pre akékoľvek nevyhnutné investičné medzery projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie ako vnútroštátne systémy podpory, čím sa znížia celkové sumy podpory financované daňovníkmi každého členského štátu.

Hoci to nespadá do rozsahu činností, ktoré môžu vykonávať členské štáty zvažujúce realizáciu projektov cezhraničnej spolupráce v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, je dôležité poznamenať, že predkladatelia projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie môžu mať prístup k iným zdrojom konkurenčného financovania, napríklad prostredníctvom nástrojov EIB alebo uzavretím zmlúv o nákupe elektriny s odberateľmi.

Koncepcia verejnej súťaže/aukcie

Vo všeobecnosti, pokiaľ ide o podporu obnoviteľných zdrojov energie v EÚ, význam administratívne stanovených taríf alebo kvót klesá, zatiaľ čo aukcie sú na vzostupe. Pokiaľ ide o koncipovanie verejných súťaží/aukcií na pridelenie podpory na energiu z obnoviteľných zdrojov, existuje množstvo dostupných možností. Najdôležitejšími prvkami koncepcie sú technológia aukcie, objem, načasovanie, veľkosť ponuky, typ vyplatennej podpory, predbežné kvalifikačné kritériá a kritériá na vyhodnotenie ponúk a či sa používajú ponuky s viacerými položkami alebo s jednou položkou.

V prípade spolupráce môžu mať aukcie rôzne formy, najmä jednostranné, vzájomné a spoločné aukcie. Zvolený typ aukcie zase ovplyvní mechanizmus podpory, napr. pri **jednostranných aukciách** sa bude uplatňovať systém podpory odoberajúceho alebo prispievajúceho členského štátu, t. j. zodpovedajúci jednostrannému otvoreniu systému podpory projektom z hostiteľského členského štátu. Vo **vzájomných aukciách** obe krajiny otvárajú svoje príslušné systémy podpory, zatiaľ čo v **spoločných aukciách** spolupracujúce strany navrhnu systém podpory na mieru, aby bol v súlade so všetkými aspektmi projektu spolupráce. Ako všeobecné pravidlo platí, že členský štát, ktorý platí náklady na podporu, by mal dostať zodpovedajúce štatistiky OZE. Členské štáty môžu takisto uzavrieť rôzne dohody, pokiaľ ide o časové rozpätie prevodu cieľových výsledkov a to, či prevádzanie podielov na prispievajúci členský štát musí pokračovať aj po skončení obdobia podpory až do konca technickej životnosti zariadenia. To bude mať vplyv na výsledné rozdelenie nákladov

a prínosov. Členské štáty sa môžu napríklad dohodnúť, že zariadenie začne prispievať k dosiahnutiu cieľovej hodnoty hostiteľskej krajiny po skončení obdobia podpory, aby sa kompenzovalo poskytovanie lokality a skutočnosť, že vzniknú náklady na integráciu systému.

Financovanie spolupráce

Okrem výberu mechanizmu spolupráce a (v prípade potreby) zosúladenia prvkov koncepcie systému podpory sa členské štáty budú musieť dohodnúť aj na spôsobe financovania spolupráce a prípadne na spôsobe náhrady nákladov na podporu¹⁵. Hlavnými možnosťami financovania sú verejné zdroje financovania (vnútroštátne rozpočty, finančné mechanizmy a fondy EÚ), podporné odvody pre spotrebiteľov alebo hybridné formy, t. j. ich kombinácie. Zatiaľ čo verejné zdroje financovania sú v podstate prerozdelením od všetkých daňovníkov k odberateľom energie, odvody prerozdeľujú náklady na energiu z obnoviteľných zdrojov medzi odberateľov elektriny navýšením ceny elektriny. Členské štáty sa takisto môžu rozhodnúť financovať časti nákladov z jedného zdroja a na zvyšok použiť iný zdroj. Usmernenia o štátnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky na rok 2022¹⁶ poskytujú verejným orgánom rámec na podporu cieľov Európskej zelenej dohody efektívne a s minimálnymi narušeniami hospodárskej súťaže.

¹⁵ O spôsobe náhrady nákladov na podporu môže rozhodnúť aj každá spolupracujúca krajina na vnútroštátnej úrovni, okrem prípadu spoločných systémov podpory.

¹⁶ 2022/C 80/01.

3. ANALÝZA NÁKLADOV A PRÍNOSOV AKO ZÁKLAD NA ROZDELENIE NÁKLADOV A PRÍNOSOV

V kontexte projektov spolupráce sa v rámci analýzy nákladov a prínosov systematicky identifikujú a porovnávajú všetky účinky daného projektu spolupráce, či už pozitívne, alebo negatívne, zamýšľané alebo nezamýšľané, priame alebo nepriame. Analýza nákladov a prínosov v zásade pokrýva vplyv projektu vo všetkých zapojených členských štátoch.

S cieľom zistiť, či plánovaný projekt spolupráce vytvára čisté spoločenské prínosy, je potrebné určiť, kvantifikovať a vzájomne zvážiť náklady a prínosy. Keď prínosy prevažujú nad nákladmi počas vymedzeného časového obdobia, diskontované do súčasnosti, projekt spolupráce má pozitívnu čistú súčasnú hodnotu a považuje sa za prínosný zo spoločenského, holistického hľadiska.

Okrem toho sa čistá súčasná hodnota projektu porovná s hodnotou alternatívneho projektu využívajúceho obnoviteľné zdroje energie bez spolupráce (kontrafaktuálny projekt). Kontrafaktuálny projekt by mal byť predovšetkým realistickou reprezentáciou pravdepodobných alternatívnych podôb projektov predkladateľov projektu, ktoré majú dosiahnuť ich cieľov v súlade s európskymi a vnútroštátnymi klimatickými a energetickými cieľovými hodnotami v prípade, že sa spolupráca neuskutoční. Ak je čistá súčasná hodnota projektu spolupráce väčšia ako hodnota kontrafaktuálneho projektu, projekt spolupráce sa považuje za prínosný zo systémového hľadiska a možno iniciovať ďalšie kroky.

Aby bolo možné rozhodnúť, či pokračovať v projekte spolupráce alebo nie, je nevyhnutná komplexná analýza nákladov a prínosov.

Ako východiskový bod na vykonávanie analýzy nákladov a prínosov môžu spolupracujúce členské štáty využiť existujúce metodiky a postupy. Vo všeobecnosti to zahŕňa Sprievodcu analýzou nákladov a výnosov investičných projektov pre politiku súdržnosti na roky 2014 – 2020¹⁷ a ďalšie prístupy, ako je prístup ekonomického hodnotenia investičných projektov používaný v Európskej investičnej banke (EIB)¹⁸. Pre aktíva na výrobu OZE sú relevantné usmernenia uvedené v zásadách analýzy nákladov a prínosov pre cezhraničné projekty v oblasti OZE v rámci NPE, v ktorých sa odporúča komplexný, ale zvládnuteľný súbor ukazovateľov¹⁹. V prípade projektov rozvoja sústavy a investičných projektov je najrelevantnejším zdrojom metodika analýzy nákladov a prínosov na úrovni celého energetického systému používaná pri projektoch investícií do sústavy podľa nariadenia (EÚ) 2022/869 (TEN-E)²⁰. Na základe toho ENTSO pre elektrinu vykoná analýzu nákladov a prínosov ako súčasť procesu desaťročného plánu rozvoja siete. V prípade cezhraničnej

¹⁷ Pozri https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/guide-to-cost-benefit-analysis-of-investment-projects-for-cohesion-policy-2014-2020.

¹⁸ *The Economic Appraisal of Investment Projects at the EIB* (Ekonomické hodnotenie investičných projektov v EIB). Verzia z marca 2013 – posudzuje sa, dostupné na adrese https://www.eib.org/attachments/thematic/economic_appraisal_of_investment_projects_en.pdf.

¹⁹ *Methodologies for assessing the contribution of cross-border projects to the general criteria and for producing the cost-benefit analysis specified in Part IV of the Annex to the Regulation (EU) 2021/1153 establishing the Connecting Europe Facility* [Metodiky na hodnotenie príspevku cezhraničných projektov k všeobecným kritériám a na vypracovanie analýzy nákladov a prínosov uvedenej v časti IV prílohy k nariadeniu (EÚ) 2021/1153, ktorým sa zriaďuje Nástroj na prepájanie Európy], dostupné na adrese <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021SC0429&qid=1564520971474>.

²⁰ Pozri <https://tyndp.entsoe.eu/cba>.

energetickej rozvodnej siete sa ako východiskový bod použije zavedená metodika analýzy nákladov a prínosov, ktorú vypracovala ENTSO pre elektrinu a schválila Európska komisia.

Ukazovatele analýzy nákladov a prínosov pre výrobné aktíva

V záujme udržania transakčných nákladov na čo najnižšej úrovni zamerajú spolupracujúce strany analýzu nákladov a prínosov na najvýznamnejšie priame a nepriame kategórie nákladov a prínosov vyplývajúce z ich potenciálnej spolupráce. Hoci existujú určité ukazovatele, ktoré budú pravdepodobne zahrnuté vo všetkých analýzach nákladov a prínosov, napr. náklady na výrobu energie, členské štáty majú určitú voľnosť spoločne sa dohodnúť na tých kategóriách nákladov a prínosov, ktoré chcú zväžiť. Vo všeobecnosti platí, že čím pokročilejší je proces plánovania, tým komplexnejšia je analýza nákladov a prínosov a zoznam zvažovaných ukazovateľov. V zásade sa spolupracujúcim stranám odporúča začať s jednoduchou a menej komplexnou analýzou nákladov a prínosov, ktorú možno v priebehu procesu postupne rozšíriť o ďalšie ukazovatele.

Vo všeobecnosti platí, že pri prechode od „jednoduchej spolupráce“ k zložitejším formám, napr. pri projektoch kombinujúcich infraštruktúru a výrobné aktíva, sa prístup hodnotenia nákladov a prínosov spolupráce takisto stane komplexnejším a pokryje dodatočné a odlišné ukazovatele.

Náklady na podporu nemajú byť zahrnuté do analýzy nákladov a prínosov, keďže predstavujú čistý celospoločenský prenos, ich kvantifikácia sa však dôrazne odporúča už vo fáze analýzy nákladov a prínosov²¹.

Obmedzenia analýzy nákladov a prínosov

Hoci je analýza nákladov a prínosov nevyhnutná pri rozhodovaní o tom, či pokračovať v projekte spolupráce alebo nie, treba poznamenať, že má určité značné obmedzenia, ktoré musia mať spolupracujúce strany na pamäti. Ako už bolo načrtnuté, pri analýze nákladov a prínosov sa musí nájsť rovnováha medzi obmedzením zložitosti a transakčných nákladov na zvládnuteľnú úroveň a zároveň sa snažiť o zahrnutie všetkých relevantných faktorov. To môže byť náročné, najmä ak je projekt ešte len v počiatočnej fáze. Vychádzanie z predpokladov a hodnotiacich úsudkov sa tak stáva nevyhnutným.

Analýza nákladov a prínosov napokon neposkytne ani žiadne informácie o účinkoch projektu na rôzne skupiny zainteresovaných strán. Napriek kladnej čistej súčasnej hodnote je možné a dokonca pravdepodobné, že projekt nebude prospešný pre všetkých dotknutých aktérov. Toto je obzvlášť dôležité v súvislosti s ďalším krokom, ktorým je rozdelenie nákladov a prínosov.

²¹ Ak je na realizáciu projektu v oblasti obnoviteľných zdrojov energie potrebná štátna pomoc, analýza medzery vo financovaní vykonaná podľa usmernení o štátnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky by mala byť v súlade s hlavnými predpokladmi analýzy nákladov a prínosov.

4. PRÍSTUPY ROZDELENIA NÁKLADOV A PRÍNOSOV

Projekty cezhraničnej spolupráce zvyčajne prinesú jedinečnú škálu asymetricky rozdelených nákladov a prínosov. Pomocou prístupu analýzy nákladov a prínosov môžu spolupracujúce strany určiť, či je projekt prínosný zo spoločenského hľadiska, a teda v zásade, či stojí za to ho realizovať. Analýzy nákladov a prínosov však nemajú výpovednú hodnotu, pokiaľ ide o distribučné účinky medzi zúčastnenými krajinami, ako ani jednotlivými zainteresovanými stranami.

Používanie mechanizmov spolupráce prináša prínosy, ako je zníženie nákladov na dosiahnutie cieľových hodnôt. Tieto výhody však môžu byť medzi dotknutými členskými štátmi rozdelené nerovnomerne. To v podstate vytvára problém rozdelenia prínosov a nájsť riešenie problému rozdelenia tak, aby všetkým zainteresovaným členským štátom plynuli prínosy spolupráce a aby sa rozdelenie zvažovalo len pre spolupracujúce strany na základe príspevku každej strany, predstavuje výzvu. Keďže neexistuje centrálny trh pre toto rozdeľovanie, spolupracujúce strany si musia dohodnúť koncepciu rozdeľovania nákladov alebo prijať mechanizmus rozdeľovania prínosov podľa vopred dohodnutých kritérií, pravidiel alebo vzorcov.

Celkovo je potrebné, aby spolupracujúce krajiny zodpovedali dve hlavné otázky. Po prvé, akým finančným mechanizmom a za akú cenu prispeje krajina odberu na náklady na podporu projektu? Po druhé, či a akým mechanizmom bude krajina odberu kompenzovať hostiteľskej krajine náklady, ktoré jej vznikli doma? Obe tieto otázky majú priame dôsledky na výsledné rozdelenie nákladov a prínosov, pričom zvyčajne jedna strana kompenzuje náklady druhej.

To znamená, že základná logika kompenzácie je jednoduchá, čo naznačuje, že zainteresované strany, ktoré znášajú náklady, ale nemajú (dostatočný) prínos z projektu spolupráce, by mali byť primerane kompenzované. Doteraz sa väčšina prípadov rozdelenia nákladov alebo kompenzácií obmedzovala na sieťovú infraštruktúru, pri ktorej sú k dispozícii odporúčania a usmernenia od Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER)²², zatiaľ čo rozdelenie prínosov a nákladov z výrobných aktív je založené na selektívnom a pragmatickom prístupe identifikácie hlavných nákladov a prínosov, ktoré treba zvážiť. Kľúčovými prvkami, ktoré sa riešia, sú zvyčajne náklady na podporu a štatistiky OZE na úrovni členských štátov. Výsledná kompenzácia sa potom dohodne počas procesu rokovaní hlavných zúčastnených strán a/alebo ich zástupcov.

Zásady rozdelenia nákladov a prínosov

Rozdelenie nákladov a prínosov by malo byť založené na spravodlivosti, t. j. žiadna strana nezíska neprimeraný prínos/nenesie neprimerané náklady v dôsledku spolupráce, čo možno dosiahnuť kompenzáciou všetkých strán úmernou ich príspevku, na **uskutočniteľnosti**, t. j. zníženie zložitosti a tým aj transakčných nákladov na zvládnuteľnú úroveň obmedzením strán,

²² Pokiaľ ide o infraštruktúru, zo štvrtej monitorovacej správy o rozhodnutiach o cezhraničnom rozdelení nákladov zverejnenej agentúrou ACER vyplýva, že väčšina transeurópskych energetických projektov zahŕňajúcich cezhraničnú infraštruktúru si vyberá „tradičné“ koncepcie rozdeľovania nákladov. Väčšina projektov na pevnine sa riadi tzv. zásadou teritoriality, podľa ktorej každá krajina znáša náklady spojené s realizáciou projektu na svojom vlastnom území bez ohľadu na akékoľvek prínosy, ktoré projekt môže priniesť pre jednotlivé krajiny, pričom pri projektoch na mori prevláda „rozdelenie nákladov 50/50“. Tento prístup sa nemusí ukázať ako účinný v prípadoch, ako sú nové zosieťované elektrické sústavy na mori, ktoré potenciálne ovplyvňujú väčší počet strán.

ako aj kategórií nákladov a prínosov na tie najdôležitejšie, a na **zohľadnení skutočných nákladov a prínosov** (a dohode na možných opatreniach, ktoré sa od nich odchyľujú, až v neskoršej fáze).

Okrem zohľadnenia troch uvedených zásad by zainteresované strany mali v ideálnom prípade vychádzať z dlhodobej perspektívy a hodnotiť nielen krátkodobé, ale aj dlhodobé výsledky spolupráce.

Dotknuté zainteresované strany

Vo všeobecnosti by celkový impulz pre projekty spolupráce pochádzal od vlád. Preto budú chcieť v konečnom dôsledku dosiahnuť celkový čistý prínos zo spolupráce (vrátane všetkých zložiek aktív). Pri väčšine projektov cezhraničnej spolupráce možno takisto predpokladať, že členské štáty alebo tretie krajiny znášajú najvyššie náklady a získavajú väčšinu prínosov. Sú teda prirodzenými stranami rokovaní a štandardne budú zastupovať svoje zainteresované strany.

Hoci projekt spolupráce môže ovplyvniť väčší počet zainteresovaných strán, je pravdepodobné, že veľký vplyv bude mať len na niekoľko z nich. Kľúčovými zainteresovanými stranami, ktorých sa projekty spolupráce dotýkajú, sú členské štáty/tretie krajiny (zastupujúce svojich občanov, t. j. spotrebiteľov elektriny), navrhovatelia výrobných aktív, PPS alebo iní predkladatelia projektov v oblasti infraštruktúry (napr. v prípade hybridných projektov a niekedy v prípade radiálnych projektov na mori) a národné regulačné orgány. Odporúča sa aj proaktívne a včasné zapojenie občianskej spoločnosti do prípravy projektov spolupráce.

S cieľom zjednodušiť rokovania a udržať nízke transakčné náklady by však spolupracujúce strany mali udržiavať čo najnižší počet strán zapojených do samotných rokovaní, najmä v prípade menej zložitých okolností. Zvyčajne by mali byť zapojení zástupcovia vnútroštátnych vlád. Ostatné vnútroštátne zainteresované strany môžu byť zahrnuté priamo do rokovaní alebo do súbežných procesov na vnútroštátnej úrovni.

Iné zainteresované strany môžu byť zahrnuté napríklad v prípade, že dosiahnu určitú hranicu, napr. určité percento z celkových čistých nákladov. V niektorých prípadoch môžu byť projektom spolupráce dotknuté zainteresované strany v tretích krajinách a môže byť potrebné ich zahrnúť do procesu.

Aspekty rozdelenia nákladov na podporu a štatistik OZE

Spolupracujúce strany sa nakoniec budú musieť dohodnúť na mechanizme rozdelenia, ktorým sa rozdelia zisky zo spolupráce. Modely rozdelenia nákladov a prínosov sa budú líšiť väčšinou v závislosti od toho, ako zaobchádzajú s nákladmi na podporu.

Vo väčšine prípadov spolupráce sa náklady na podporu rozdelia medzi krajinu odberu alebo prispievajúcu krajinu a hostiteľskú krajinu, môžu sa však vyskytnúť aj prípady, keď náklady na podporu jednostranne znáša prispievajúca krajina. Ak má hostiteľský štát záujem ponechať si časť štatistik OZE, aby dosiahol svoju vlastnú cieľovú hodnotu, prispievajúci a hostiteľský štát by sa mohli dohodnúť na spoločnom prispievaní na náklady na podporu. Na poskytnutie

kompenzácie hostiteľskej krajine za akékoľvek miestne vzniknuté náklady, napr. náklady na integráciu systému, by podiely OZE, ktoré získa, museli presiahnuť podiel nákladov na podporu, ktoré poskytla. Na druhej strane možno zvážiť aj miestne prínosy, ako sú prínosy pre bezpečnosť dodávok.

Prístup pomerného rozdelenia

Rozsah, v akom prispievajúca strana prispieva na platby podpory, následne určí podiel prenášaných štatistík OZE. Podľa tohto prístupu pomerného rozdelenia by členskému štátu, ktorý platí polovicu nákladov na podporu, bola prevedená aj polovica cieľových štatistík OZE. Tento pomer možno upraviť v prípade, že existujú iné ukazovatele nákladov alebo prínosov, ktoré spolupracujúce strany považujú za významné.

Prístup pevnej prémie za prenos

Prípadne by pre spolupracujúce krajiny mohlo byť výhodnejšie dohodnúť sa na cene prenosu. To by znamenalo, že hostiteľský členský štát by pridal pevnú prémiiu za prenesenú štatistickú jednotku energie z obnoviteľných zdrojov, napr. EUR za kWh, aby získal späť svoje (nepriame) náklady. Prémiiu by musel znášať buď členský štát odberu, alebo priamo navrhovateľ projektu a mohla by byť aj špecifická na základe technológie.

Fyzický versus virtuálny prenos elektriny v projektoch spolupráce

Projekty spolupráce možno rozlíšiť aj podľa toho, či vyžadujú fyzický prenos vyrobenej elektriny alebo nie. Fyzický prenos by mohol byť atraktívny najmä pre krajiny, ktoré by chceli zvýšiť svoju dlhodobú energetickú bezpečnosť. Tento prenos by mohol takisto zvýšiť verejnú podporu projektu spolupráce v krajine odberu a zabezpečiť väčšiu „hmatateľnosť“ projektu. Fyzický prenos však nemusí byť vždy možnosťou, pretože predstavuje špecifické technické problémy, ktoré si vyžadujú dostatočné prepojenie a sieťovú infraštruktúru medzi spolupracujúcimi krajinami. Požiadavka na fyzický prenos elektriny sa môže stať zložitou v prípade, keď spolupracujúce krajiny nie sú susedmi, pretože do návrhu a rokovaní o spolupráci budú musieť byť zahrnuté ďalšie krajiny. Preto je pre mnohé krajiny jednoduchšie nevyžadovať fyzický prenos elektriny. Ďalším argumentom v prospech nevyžadovania fyzického prenosu je skutočnosť, že európske trhy s elektrinou sú čoraz viac prepojené prostredníctvom prepojenia trhov. V tejto súvislosti by fyzický prenos mohol zasahovať do zásad vnútorného trhu s elektrinou, t. j. do najefektívnejšieho využívania cezhraničných kapacít. Pokiaľ ide o spoločné projekty s tretími krajinami, treba poznamenať, že v článku 11 smernice o energii z obnoviteľných zdrojov sa vyžaduje dostatočná kapacita spojenia, aby sa vyrobená elektrina započítala do podielu energie z obnoviteľných zdrojov členského štátu²³.

Hraničné podmienky

Existuje množstvo faktorov, ktoré majú veľký vplyv na rozdelenie nákladov a prínosov v projektoch spolupráce v oblasti OZE a ktoré treba vziať do úvahy. Akékoľvek hraničné podmienky, ktoré ovplyvňujú prevádzku projektu a jeho začlenenie do širšieho energetického systému, musia byť špecifikované, pretože budú mať dosah na ukazovatele nákladov a prínosov.

²³ Pozri najmä podmienky uvedené v článku 11 ods. 2 písm. a) a c) smernice (EÚ) 2018/2001.

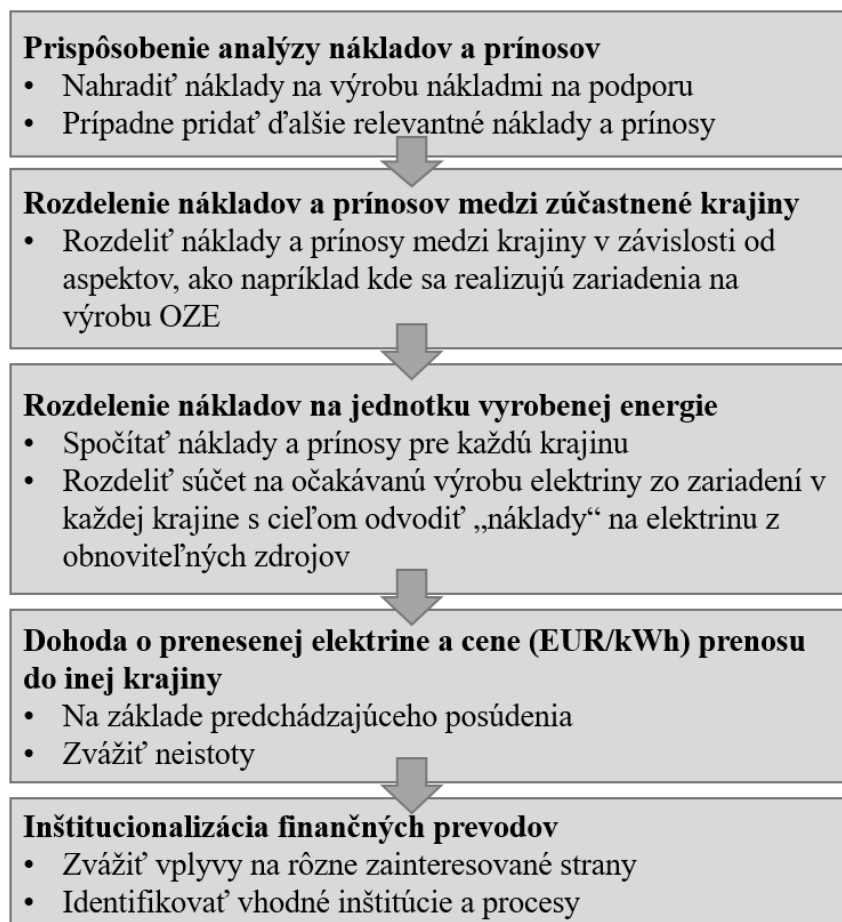
Mechanizmus spolupráce a platby podpory: Okrem zvoleného mechanizmu spolupráce sú jedným z kľúčových faktorov na zváženie potenciálne náklady na platby podpory. Aj keď náklady na podporu možno zo spoločenského hľadiska zanedbať, keďže predstavujú len bežný prevod od jednej strany druhej strane (napríklad od vlády navrhovateľovi), úlohu zohrávajú, keď sa plánuje prenos podielov OZE.

Výber lokality a režim pripojenia do siete: Proces výberu lokality a režim pripojenia do siete má takisto veľký vplyv na počiatkové rozdelenie nákladov a prínosov a potrebu kompenzácie, keďže súvisiace náklady budú buď znášať PPS a odrazia sa v sieťových tarifikách, alebo budú zahrnuté do ponuky v aukcii a financované zo systému podpory, a teda platiteľmi odvodov. To má vplyv na to, ktorá strana musí získať kompenzácie.

Druh platby podpory: V závislosti od druhu platby podpory, t. j. pevná prémia, pohyblivá prémia, sú náklady na podporu OZE jasné od začiatku alebo budú závisieť od vývoja trhových cien elektriny v hostiteľskej krajine alebo v krajinách podľa dohody spolupracujúcich strán. Platby sa môžu líšiť aj medzi jednotlivými zariadeniami, ktoré tvoria súčasť spoločného projektu, ak sa udelia rôzne miery podpory. Tieto rozdiely treba vziať do úvahy pri pridelovaní hodnôt pre konkrétne štatistiky OZE.

Praktické vykonávanie rozdelenia nákladov a prínosov

Na obrázku 1 je uvedený prehľad konkrétnych krokov na vykonávanie rozdelenia nákladov a prínosov pre projekty spolupráce zamerané na výrobné aktíva. Tieto kroky sú podrobne opísané v nasledujúcich oddieloch.

Obrázok 1 Kroky rozdelenia nákladov a prínosov pre výrobné aktíva

1. krok: Prehodnotenie pôvodnej analýzy nákladov a prínosov

Dôkladná spoločenská analýza nákladov a prínosov je predpokladom rozdelenia nákladov a prínosov medzi členské štáty a ostatné strany. Nemusí však postačovať ako základ na rokovanie o ich rozdelení. Vykonanú analýzu nákladov a prínosov preto bude potrebné prehodnotiť a rozšíriť. Spolupracujúce krajiny sa odchýlia od zoznamu nákladov a prínosov identifikovaných v analýze nákladov a prínosov a pripočítajú náklady na podporu. Budú musieť zvážiť, či pridať ďalšie ukazovatele nákladov a prínosov, ktoré ovplyvnia prehodnotenú počiatočnú rozdelenie nákladov a prínosov na zainteresovanú stranu.

Na zachovanie súdržnosti s hlavnými zistenými účinkami by malo rozdelenie nákladov a prínosov čo najviac vychádzať z analýzy nákladov a prínosov a mali by sa zachovať hlavné hraničné podmienky. Z technických alebo regulačných dôvodov a detailov nastavenia projektu budú náklady a prínosy spočiatku pridelené jednej alebo druhej strane. Tieto čisté náklady a prínosy na zainteresovanú stranu identifikované v analýze nákladov a prínosov budú slúžiť ako východiskový bod pre akékoľvek ďalšie úvahy. Po pochopení počiatočného rozdelenia nákladov a prínosov sa budú musieť všetky dotknuté strany dohodnúť na koordinovanom prístupe ich prerozdelenia, pričom každá spolupracujúca krajina bude môcť prerozdeliť národné náklady podľa národných špecifik.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené ukazovatele nákladov a prínosov, dotknuté strany a spôsob, akým by sa mohli upraviť alebo zaviesť pri prechode od analýzy nákladov a prínosov na rozdelenie nákladov a prínosov. Najjednoduchším prístupom je odkloniť sa od pôvodnej analýzy nákladov a prínosov a iba nahradiť výrobné náklady nákladmi na podporu.

Ukazovateľ nákladov a prínosov	Dotknutá strana	Účinok
Kapitálové výdavky a prevádzkové náklady na výrobu	Navrhovatelia výrobných aktív	Kapitálové výdavky a prevádzkové náklady na výrobu spočiatku znáša navrhovateľ výrobných aktív a zvyčajne sa refinancujú prostredníctvom trhových príjmov a/alebo platieb v rámci systému podpory.
Trhové príjmy	Navrhovatelia výrobných aktív	V závislosti od trhových podmienok bude navrhovateľ získavať príjmy z trhu s elektrinou.
Platby podpory	Štáty/navrhovatelia výrobných aktív	Zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov zvyčajne využívajú platby podpory. V zásade sa uplatňuje systém financovania štátu, v ktorom sa zariadenie nachádza. Možné rozdelenie platieb podpory medzi štáty nie je účinkom prerozdelenia založeným na trhu, ale

		zásadným rozhodnutím v rámci prístupu spolupráce.
Dosiahnutie cieľa v oblasti OZE	Členské štáty	Najprv sa dosiahnuté cieľové hodnoty v oblasti OZE pridelia členskému štátu, v ktorom sa zariadenie nachádza. Podobne ako pri platbách podpory bude pridelovanie dosiahnutých cieľov v oblasti OZE vo forme štatistík OZE výsledkom rokovaní medzi členskými štátmi.
Účinky na ceny elektriny (veľkoobchodná trhovacia cena)	Štáty	Projekty spolupráce môžu mať vplyv na ceny elektriny v príslušných ponukových oblastiach. To má následne vplyv na ceny elektriny pre spotrebiteľov. Hoci je nepravdepodobné, že tieto účinky budú kompenzované, mohlo by to byť súčasťou politických úvah pri projekte spolupráce.
Emisie CO ₂ a iných látok	Štáty	Zmeny v úrovniach emisií CO ₂ a iných emisií ako CO ₂ zapríčinené projektom spolupráce.
Využitie potenciálu OZE	Štáty	Štát, v ktorom sa nachádza zariadenie spolupráce, môže mať k dispozícii menší potenciál na dosiahnutie domáceho cieľa.
Odklad investície dodatočnej výrobnéj kapacity OZE	Štáty	Odloženie ďalších (domácich) projektov z dôvodu vstupu do projektu spolupráce.
Dodatočné účinky	Štáty	Môžu existovať aj iné vplyvy, ako napríklad účinky na trh práce, vplyvy na životné prostredie, účinky na inováciu atď. V závislosti od ich povahy môže byť ťažké kvantifikovať tieto dodatočné účinky, ale mohli by zohrávať úlohu pri politických rokovaniach.
Kapitálové výdavky a prevádzkové náklady na infraštruktúru	PPS	Vo väčšine prípadov sú PPS zodpovední za predbežné financovanie infraštruktúry vrátane posilnenia pripojenia na mori a na

		pevnine. Kapitálové výdavky a prevádzkové náklady na infraštruktúru zahŕňajú náklady na prepojovacie vedenie a potenciálne náklady na pripojenie do siete. Tieto náklady, ktoré boli pôvodne pridelené jednému alebo niekoľkým PPS, sú refinancované prostredníctvom poplatkov za preťaženie a sieťových poplatkov v príslušných ponukových oblastiach/krajinách.
Poplatky za preťaženie	PPS	V závislosti od trhových podmienok môže dôjsť k zisku vo forme poplatkov za preťaženie.
Dodatočný redispečing alebo rezervy redispečingu	PPS	PPS môžu zvýšiť alebo znížiť redispečing v dôsledku projektu spolupráce. Náklady na redispečing hradí PPS prostredníctvom sieťových taríf.
Dodatočné účinky, ako napríklad účinky na flexibilitu systému alebo odklad investícií do infraštruktúry	PPS	Pozitívne alebo negatívne účinky na flexibilitu systému alebo účinky, ako je odloženie posilnenia infraštruktúry.

S cieľom zjednodušiť rokovania o rozdelení nákladov a prínosov by sa mali rokujúce strany snažiť udržať zoznam ukazovateľov, ktoré sa majú zohľadniť pri rozdelení nákladov a prínosov, v zvládnuteľnej výške. Najdôležitejšími ukazovateľmi pre spolupracujúce krajiny sú náklady na podporu, ako aj štatistiky OZE. Spolupracujúce strany môžu začleniť ďalšie vplyvy alebo ich predložiť v rámci rokovaní v prípade, že budú podľa ich očakávaní významné z hľadiska vplyvu alebo politickej váhy.

2. krok: Rozdelenie nákladov a prínosov medzi zapojené krajiny

V ďalšom kroku spolupracujúce krajiny pristúpia k rozdeleniu všetkých nákladov a prínosov vrátane nákladov na podporu medzi seba podľa výsledkov analýzy nákladov a prínosov, a najmä v závislosti od toho, kde sa realizujú/umiestňujú zariadenia OZE (pričom hostiteľská krajina znáša väčšinu nepriamych vplyvov). Treba poznamenať, že môžu byť ovplyvnené aj iné krajiny, ktoré nie sú ani hostiteľskými krajinami, ani krajinami odberu, napr. v dôsledku problémov s preťažením siete. V takýchto prípadoch by sa dohoda o rozdelení nákladov a prínosov mohla rozšíriť na dané krajiny.

Na druh pravidla rozdelenia má významný vplyv výber systému podpory. Spolupracujúce krajiny sa môžu dohodnúť na vytvorení spoločného fondu/systému alebo na rozšírení jedného z vnútroštátnych systémov podpory spolupracujúcich štátov na správu tokov platieb podpory na projekt spolupráce a zaviesť cenu prenosu ako spôsob kompenzácie. V prípade spoločného

systemu podpory si spolupracujúce krajiny prirodzene vytvoria spoločný fond. Pri štatistických prenosoch a spoločných projektoch je naopak bežnejšia kompenzácia prostredníctvom cien prenosu. Vlády sa nakoniec budú musieť dohodnúť, či najskôr pridelia všetky nové zariadenia jednej krajine, alebo či ich „rozdelia“ podľa toho, ktorá krajina znáša náklady na podporu. Ďalší problém vzniká v prípade, keď sa ešte nerozhodlo o konečnom umiestnení zariadení, pričom v takom prípade je možné konečné rozdelenie vykonať až po dokončení verejnej súťaže. V každom prípade sa odporúča, aby sa vlády vopred dohodli na všeobecných podmienkach rozdeľovania *ex-ante* a vykonali úpravu *ex-post*.

3. krok: Rozdelenie nákladov na jednotky vyrobenej energie

Na základe analýzy nákladov a prínosov, v ktorej sa stanovil predpokladaný celkový výkon z hľadiska vyrobenej energie (v GWh), spolupracujúce štáty pristúpia k rozdeleniu nákladov na jednotky vyrobenej energie. Najprv budú musieť spočítať všetky náklady a prínosy za každú zo spolupracujúcich strán, čo povedie k celkovým čistým prínosom/čistým nákladom na krajinu. Ďalším krokom je rozdelenie tejto sumy na predpokladanú výrobu elektriny zo zariadenia (zariadení) v každej krajine, aby sa odvodili „náklady“ na jednotku vyrobenej energie z obnoviteľných zdrojov. Spolupracujúce štáty by mohli dospieť k predpokladu priemerných nákladov na zariadenie.

4. krok: Dohoda o prenose štatistík obnoviteľných zdrojov energie do druhej krajiny a cene prenosu (EUR/kWh)

V ďalšom kroku by mali členské štáty stanoviť množstvo prenesenej elektriny a cenu za prenesenú kWh. Prenos sa môže uskutočniť len fyzicky alebo virtuálne prostredníctvom štatistík OZE. Cena prenosu sa vypočíta na základe celkového predpokladaného množstva vyrobenej elektriny. Výpočet ceny prenosu je dobrým ukazovateľom vhodnej veľkosti, ale spolupracujúce štáty majú určitý priestor na vyjednávanie, ktorý je daný čistými úsporami nákladov spolupráce.

Členské štáty, ktoré sa zúčastňujú na štatistickom prenose, sa môžu dohodnúť na používaní rôznych typov zmlúv, ako sú spotové dohody *ex-post*, spotové dohody *ex-ante* alebo opčné zmluvy. Možné sú aj kombinácie týchto typov zmlúv, ktoré by mohli slúžiť na zmiernenie rizík pre obe strany. Musí sa dohodnúť jednotková cena odchylná od domácich referenčných podporných cien pre rôzne technológie energie z obnoviteľných zdrojov, pri ktorej sa zohľadňujú transakčné náklady, ako aj potenciálne náklady na posilnenie siete. Nepriame prínosy pre hostiteľskú krajinu sa odpočítajú.

Takisto je dôležité uznať, že v analýze projektov cezhraničnej spolupráce *ex-ante* bude vždy existovať určitý stupeň neistoty, ktorý nemožno odstrániť. Strany môžu riešiť neistotu rôznymi spôsobmi a možno ju zmierniť analýzou citlivosti a kontrolami spoľahlivosti. V menej zložitých prípadoch spolupráce sa predkladatelia projektov môžu rozhodnúť jednoducho akceptovať neistotu a z nej vyplývajúce rozdiely v nákladoch a prínosoch a politicky vyjednať príspevok *ex-ante*. Pri zložitejších a komplexnejších prípadoch spolupráce sa však odporúča zahrnúť do dohody o spolupráci doložku o preskúmaní, ktorú môže aktivovať ktorákoľvek strana, aby sa v prípade značných odchýlok prehodnotilo rozdelenie nákladov a prínosov. Môže sa aktivovať napríklad v prípade, že odchýlky dosiahnu dohodnutú hranicu. Treťou

možnosťou je vymedziť pravidlá rozdelenia kompenzácie, ktoré by mohli závisieť napríklad od skutočných nevyhnutných následne zistených nákladov na podporu.

5. krok: Inštitucionalizácia finančných prevodov

Napokon sa spolupracujúce strany budú musieť dohodnúť na spôsobe finančného prevodu. Z hľadiska „meny“ môže mať kompenzácia formu buď hotovostných platieb, alebo prenosu štatistík OZE. Zatiaľ čo kompenzácia medzi PPS sa zvyčajne uskutočňuje prostredníctvom hotovostných platieb, štáty si môžu vybrať medzi kompenzáciou v hotovosti, štatistickými prenosmi alebo kombináciou oboch.

Hoci je zriadenie spoločného fondu pre platby podpory nákladné, môže byť prínosom pre rozdelenie rizík medzi zúčastnené štáty, a tým znížiť individuálne riziko každého z nich, a môže byť výhodné na zjednodušenie postupov, najmä v prípade viac ako dvoch spolupracujúcich strán a nadväzujúcich projektov spolupráce s podobnými parametrami. V prípade zriadenia spoločného fondu by platby do neho mali byť úmerné rozdeleniu cieľovej výšky OZE a rozdeleniu nákladov a prínosov. V každom prípade by mohlo byť prospešné určiť jednotné kontaktné miesta pre takéto prevody.

Príklady spolupráce

Príklad č. 1: Štatistický prenos

Dva členské štáty (členský štát A a členský štát B) sa dohodnú na používaní mechanizmu štatistického prenosu. Očakáva sa, že členský štát A (predávajúca krajina) bude mať prebytok energie z obnoviteľných zdrojov vzhľadom na jeho veľký potenciál vodnej energie a veternej energie na pevnine a chcel by predat' očakávané prebytočné množstvo. Jeho hlavným cieľom je tak prispieť k pokrytiu nákladov na miestnu výrobu OZE a znížiť zaťaženie domácich odberateľov elektriny. Vnútroštátny právny základ na používanie štatistických prenosov je zavedený – išlo by o prvé skutočné použitie. Členský štát B (odberateľ) nenapreduje pri dosahovaní svojej národnej cieľovej hodnoty len s použitím vlastných zdrojov a používanie štatistických prenosov zakotvil do vnútroštátnych právnych predpisov a kľúčových strategických dokumentov, pričom predpokladá, že sa k nim bude musieť uchýliť, aby splnil svoje národné cieľové hodnoty v oblasti OZE.

V snahe zvýšiť bezpečnosť plánovania sa oba členské štáty rozhodnú pre stanovenie ceny prenosu *ex-ante* a takisto pre stanovenie minimálneho objemu energie z obnoviteľných zdrojov, s ktorou sa má obchodovať. Členský štát A je ochotný pristúpiť na túto dohodu, pretože je na dobrej ceste k výraznému prekročeniu vlastnej domácej cieľovej hodnoty v oblasti OZE a je isté, že dosiahne prebytok OZE.

Pokiaľ ide o rozdelenie nákladov a prínosov, hlavnými nákladmi, ktoré treba zvážiť, sú náklady na podporu. Úroveň nákladov na podporu, ktorá sa má zvážiť, závisí od toho, či sa používajú priemerné alebo okrajové náklady a aké referenčné technológie sú použité.

Zo spolupráce vyplývajú aj transakčné náklady. Keďže sa dá očakávať, že budú pomerne nízke a takisto rovnomerne rozdelené medzi členské štáty A a B, mohli by sa zanedbať pri rozdelení nákladov a prínosov. Pokiaľ ide o nepriame účinky, hostiteľská krajina môže byť ovplyvnená

mnohými z nich, ide napríklad o úspory emisií skleníkových plynov, náklady na integráciu systému a bezpečnosť dodávok, možno však polemizovať, či ich možno pripísať mechanizmu spolupráce, keďže členskému štátu A už *pred* vstupom do štatistického prenosu s členským štátom B vznikol prebytok OZE. Členské štáty A a B sa preto dohodli, že upustia od týchto účinkov pri rozdelení nákladov a prínosov a zamerajú sa len na náklady na podporu.

Členské štáty A a B sa budú musieť najskôr dohodnúť na spodnej a hornej hranici ceny prenosu. Na určenie minimálnej ceny pre rokovania by mal členský štát A zvážiť vnútroštátnu úroveň podpory pre rôzne technológie. Ak existuje dohoda o štatistickom prenose na základe určitej technológie, potom by sa mala vybrať cena podpory pre túto konkrétnu technológiu. Ak takáto dohoda neexistuje, k dispozícii je možnosť vypočítať priemernú cenu podpory pre OZE v členskom štáte A. Táto vypočítaná cena by potom slúžila ako minimálna cena. Maximálna cena sa určuje podľa ceny za miestne zavedenie OZE v členskom štáte B. Teoreticky je maximálna cena, ktorú je členský štát B ochotný zaplatiť, ovplyvnená aj cenou prenosu, ktorú za štatistické prenosy ponúkajú iné členské štáty. Po odsúhlasení teoretického cenového rozsahu by mali spolupracujúce členské štáty pristúpiť k rokovaniam o samotnej cene prenosu, ktorá bude pravdepodobne v rámci cenového rozsahu. Budú musieť nájsť strednú cestu s dostatočne vysokými príjmami pre členský štát A a dostatočne nízkou cenou pre členský štát B, čím sa vytvoria prínosy pre obe strany.

Príklad č. 2: Spoločný projekt a štatistický prenos s plánovaním radiálne prepojeného veterného parku na mori (bez fyzického cezhraničného prenosu elektriny)

Tri členské štáty (členský štát A, členský štát B a členský štát C) sa dohodnú na rozsiahlom spoločnom projekte využívajúcom príslušný mechanizmus spolupráce. Spoločný projekt pozostáva z veterného parku na mori, ktorý sa má postaviť a umiestniť vo výhradnej hospodárskej zóne (ďalej len „VHZ“) členského štátu A (ďalej len „hostiteľská krajina“), pričom členský štát B (ďalej len „krajina odberu“) prispieva na náklady na podporu. Krajina odberu a členský štát C sa ďalej dohodnú na dodatočnom štatistickom prenose, ktorý zodpovedá 10 % prínosov vyrobenej elektriny z obnoviteľných zdrojov v rámci spoločného projektu za dohodnutú cenu. Členský štát C má záujem iba o nákup vopred vymedzeného množstva štatistik OZE, aby rýchlejšie dosiahol svoje domáce cieľové hodnoty v oblasti OZE, ale nemá žiadny iný osobitný záujem na spoločnom projekte.

Krajina odberu je hybnou silou projektu a koordinuje zapojenie ostatných strán. Nevyžaduje si fyzický dovoz elektriny a súčasťou projektu nie je žiadna funkcia prepojovacieho vedenia a veterný park bude radiálne napojený k pevnine hostiteľskej krajiny. Spoluprácou na tomto spoločnom projekte hostiteľská krajina a krajina odberu očakávajú, že do roku 2030 a neskôr naplnia svoju trajektóriu v oblasti OZE nákladovo efektívnejšie a zároveň získajú hospodárske, environmentálne a sociálne súvisiace prínosy z hľadiska vytvárania pracovných miest a zvyšovania bezpečnosti dodávok.

Keďže hostiteľský členský štát aj členský štát odberu chcú dostávať štatistiky OZE z projektu, ktoré sa započítavajú do ich národných cieľových hodnôt, dohodnú sa, že na platby podpory budú prispievať obidva. Vychádzame z predpokladu, že nevytvoria spoločný systém podpory, ale namiesto toho sa dohodnú na použití svojich domácich systémov, ktoré už zaviedli pre veternú energiu na mori, čo znamená, že každý členský štát bude s veterným parkom na mori

zaobchádzať, ako keby bol súčasťou jeho systému podpory obnoviteľných zdrojov energie. Projekt sa zadáva prostredníctvom spoločnej verejnej súťaže. Dohoda znie, že sa bude uplatňovať referenčná cena hostiteľského členského štátu, t. j. členský štát odberu bude akceptovať referenčnú cenu hostiteľského členského štátu vo svojom systéme podpory ako základ na určenie prémie. Vzhľadom na prvenstvo projektu sa v rámci vnútroštátneho systému podpory krajiny odberu udeľuje výnimka, ktorú by krajina za normálnych okolností neumožňovala.

Hostiteľský členský štát a členský štát odberu podpíšu dohodu o spolupráci na spoločnom projekte. V politickej dohode na vysokej úrovni sa uvádza, že každému z nich sa prideli množstvo štatistík OZE z projektu, ktoré zodpovedá množstvu elektriny podporovanej danou krajinou. Keďže veterný park na mori sa nachádza vo VHZ hostiteľskej krajiny, štandardne sa jej pridelia štatistiky OZE, ktoré by potom bolo potrebné prerozdeliť podľa dohody.

Hostiteľská krajina a krajina odberu vykonajú analýzu nákladov a prínosov, pričom identifikujú najdôležitejšie položky nákladov a prínosov a ich účinky. Vo svojej analýze nákladov a prínosov sa rozhodnú zamerať na náklady na výrobu energie, náklady na integráciu systému, emisie skleníkových plynov, znečistenie ovzdušia a iné miestne znečistenie, bezpečnosť dodávok a inovačné účinky. Na určenie ich účinkov na rozdelenie nákladov a prínosov zahŕňajú a posudzujú aj náklady na podporu, ako aj účinky na štatistiky OZE.

	Členský štát A (hostiteľ)	Členský štát B (odberateľ)	Členský štát C (štatistický prenos)
Vyrobená energia z obnoviteľných zdrojov	40 %	60 %	neuplatňuje sa
Štatistiky OZE	40 %	50 %	10 %
Náklady na podporu	40 %	60 %	neuplatňuje sa
Náklady na integráciu systému²⁴	100 %	neuplatňuje sa	neuplatňuje sa
Úspory emisií skleníkových plynov	40 %	60 %	neuplatňuje sa
Znečistenie ovzdušia a iné miestne znečistenie	40 %	60 %	neuplatňuje sa

²⁴ Znáša PPS.

Bezpečnosť dodávok	40 %	60 %	neuplatňuje sa
-------------------------------	------	------	----------------

Obe spolupracujúce strany sa dohodnú, že sa zamerajú na náklady na podporu, štatistiky OZE a náklady na integráciu systému výlučne na rozdelenie nákladov a prínosov a vylúčia všetky ostatné prvky nákladov a prínosov.

V ďalšom kroku hostiteľská krajina a krajina odberu pristúpia k súčtu všetkých nákladov a prínosov pre každú z nich, z čoho vyplývajú celkové čisté prínosy/náklady na členský štát. Keďže hostiteľská krajina znáša všetky náklady na integráciu systému, vznikajú jej čisté náklady a požaduje, aby sa náklady na integráciu systému započítali do ceny prenosu.

Vo všeobecnosti je priestor na rokovania o cene prenosu určený pomerným príspevkom spolupracujúcich členských štátov k nákladom na podporu. V závislosti od toho, či sú vo vzájomnom porovnaní vyššie náklady na podporu v členskom štáte odberu alebo v hostiteľskom členskom štáte, prínos zo spolupráce v súvislosti s platbami podpory bude mať buď jeden, alebo druhý štát. Vo všeobecnosti sa minimálna cena prenosu určuje podľa dodatočných nákladov na podporu, ktoré vzniknú členskému štátu A alebo B, pričom maximálna cena predstavuje celkové úspory nákladov na podporu.

Predpokladajme, že náklady na podporu špecifickú pre technológiu sú vyššie v členskom štáte odberu v porovnaní s hostiteľským členským štátom. Spolupráca tak vedie k úsporám nákladov v členskom štáte odberu, zatiaľ čo náklady na podporu v hostiteľskom členskom štáte sa môžu zvýšiť (v porovnaní s prípadom nespolupráce). Spolupráca však vedie k čistej úspore nákladov, keďže celkové náklady na podporu sú v prípade spolupráce nižšie v porovnaní s prípadom nespolupráce. V tomto prípade hostiteľskému členskému štátu vznikajú vyššie náklady na podporu, ako by mal v prípade nespolupráce, čo by viedlo k finančnej kompenzácii vo forme presunu do hostiteľského členského štátu. Výška ceny prenosu sa určí rokovaním, mala by však byť nastavená tak, aby obe krajiny dostatočne motivovala k tomu, aby spoluprácu považovali za prínosnú, t. j. pre hostiteľský členský štát musí byť aspoň taká vysoká, v ideálnom prípade vyššia, ako dodatočné vynaložené náklady na podporu, a pre členský štát odberu musí byť nižšia ako jeho celkové úspory nákladov. Samozrejme, krajiny môžu mať aj nefinančné motívy pokračovať v spolupráci, čo môže ovplyvniť ich ochotu akceptovať nižšiu/vyššiu cenu prenosu.

Odchylne od celkového objemu predpokladanej vyrobenej energie z obnoviteľných zdrojov a nákladov vynaložených oboma krajinami vypočítajú cenu prenosu (EUR/kWh), ktorá zohľadňuje aj rovnaké rozdelenie nákladov na integráciu systému.

Príklad č. 3: Spoločný projekt v oblasti slnečných fotovoltaických zariadení zahrňajúci fyzický prenos elektriny

Dva členské štáty (členský štát A a členský štát B) sa dohodnú na rozsiahlom spoločnom projekte využívajúcom príslušný mechanizmus spolupráce. Spoločný projekt pozostáva z veľkej pozemnej slnečnej elektrárne umiestnenej v členskom štáte A (ďalej len „hostiteľská krajina“), pričom členský štát B (ďalej len „krajina odberu“) hradí náklady na podporu. Hostiteľská krajina má k dispozícii množstvo lokalít na rozmiestnenie slnečných

fotovoltických zariadení a vysoký slnečný potenciál. Je na dobrej ceste k prekročeniu vlastných národných cieľových hodnôt v oblasti OZE a má záujem spolupracovať s ostatnými členskými štátmi s cieľom využiť svoj nadmerný potenciál, ako aj posilniť svoj miestny trh práce. Naopak, členský štát B nenapreduje pri dosahovaní svojich cieľových hodnôt a má záujem využiť mechanizmy spolupráce na dosiahnutie svojej cieľovej hodnoty v oblasti OZE pri nižších nákladoch. Na politickej úrovni si už vytvoril predpoklady na využitie mechanizmov spolupráce tým, že umožnil otvorenie svojho domáceho, technologicky neutrálneho systému podpory OZE pre zahraničné projekty. Členský štát A nemá záujem uchovávať si pre seba žiadne štatistiky OZE súvisiace s projektom spolupráce, čo znamená, že náklady na podporu bude v plnej miere znášať členský štát B, ktorý začlení elektrárne do svojho vlastného domáceho systému.

Členský štát A vyžaduje fyzický prenos elektriny, aby sa zabezpečilo, že projekt neovplyvní vyrovnanie domáceho trhu. Preto je potrebné, aby medzi spolupracujúcimi členskými štátmi existovala dostatočná cezhraničná kapacita prenosu a prepojovacieho vedenia. To je dôležité pre analýzu nákladov a prínosov projektov spolupráce, pretože nutnosť fyzického vývozu vyrobenej elektriny bude pravdepodobne spojená so značnými nákladmi.

Hostiteľská krajina a krajina odberu podpíšu dohodu o spolupráci na spoločnom projekte a vykonajú analýzu nákladov a prínosov. Vo svojej analýze nákladov a prínosov sa rozhodnú zamerať na náklady na výrobu energie, náklady na integráciu systému, emisie skleníkových plynov, znečistenie ovzdušia a iné miestne znečistenie, bezpečnosť dodávok a inovačné účinky. Pokiaľ ide o rozdelenie nákladov a prínosov, rozhodnú sa zamerať len na tie najdôležitejšie, t. j. náklady na podporu (znáša ich výlučne členský štát B), náklady na fyzický prenos energie (ktoré znáša členský štát B), účinky na zamestnanosť (v prípade členského štátu A) a náklady na integráciu systému (takisto členský štát A). Pokiaľ ide o členský štát A, hlavným prínosom, ktorý chce zo spolupráce získať, je stimulácia miestneho trhu práce, zatiaľ čo v prípade členského štátu B je hlavným záujmom zníženie platieb podpory potrebných na dosiahnutie jeho domácich cieľových hodnôt v oblasti OZE. Keďže oba členské štáty majú pozitívny postoj k tomu, že je možná obojstranne výhodná situácia, keď sa veľké náklady a prínosy navzájom rušia, súhlasia s tým, že zohľadnia len náklady na podporu.

Krajiny sa budú musieť dohodnúť aj na referenčnej trhovej cene. Keďže dohoda znie, že členský štát B začlení elektrárne do svojho domáceho systému podpory, mohla by sa použiť referenčná trhová cena členského štátu B. Pokiaľ ide o náklady na prenos elektriny, najjednoduchším spôsobom je nechať navrhovateľov započítať tieto náklady do svojich ponúk, čo znamená, že náklady na podporu sa zodpovedajúcim spôsobom zvýšia.

Na určenie pravdepodobnej ceny prenosu, ktorú má členský štát B zaplatiť členskému štátu A, je v prvom rade potrebné vypočítať úspory, ktoré môže členský štát B dosiahnuť vďaka projektu spolupráce, t. j. úspory nákladov na podporu. To si vyžaduje výpočet priamych nákladov na podporu slnečných fotovoltických zariadení²⁵ v členskom štáte A, ako aj v členskom štáte B. Rozdiel medzi nimi predstavuje základ pre rokovanie o cene prenosu.

²⁵ Ak priame porovnanie nie je možné alebo nie je reálne, možno na výpočet použiť alternatívnu technológiu.

5. ZHRNUTIE ODPORÚČANÍ PRE ANALÝZU NÁKLADOV A PRÍNOSOV A ROZDELENIE NÁKLADOV A PRÍNOSOV

Možno zhrnúť, že členské štáty a tretie krajiny pri zapájaní sa do projektov spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na dosiahnutie vzájomných prínosov majú k dispozícii celú škálu možností a stupňov voľnosti na analýzu a rozdelenie nákladov a prínosov.

Celkovo je potrebné, aby spolupracujúce krajiny zodpovedali dve hlavné otázky. Po prvé, akým finančným mechanizmom a za akú cenu prispeje krajina odberu na náklady na podporu projektu? Po druhé, či a akým mechanizmom bude krajina odberu kompenzovať hostiteľskej krajine náklady, ktoré jej vznikli doma? Ako všeobecné pravidlo platí, že členský štát, ktorý platí náklady na podporu, by mal dostať zodpovedajúce štatistiky OZE.

V nasledujúcich oddieloch sú zhrnuté hlavné kroky a odporúčania týkajúce sa rozdelenia nákladov a prínosov, pričom vychádzajú z analýzy nákladov a prínosov. Týmto zoznamom a kritériami nie sú dotknuté kritériá pre analýzu nákladov a prínosov podľa nariadenia o NPE, ktoré sú relevantné pre žiadosti o získanie štatútu cezhraničného projektu v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

Všeobecný prístup a požadované kroky pre počiatočnú analýzu nákladov a prínosov

Predkladateľom projektov sa pri vykonávaní analýzy nákladov a prínosov odporúča dodržiavať tieto nevyčerpávajúce kroky:

- Určiť, ktoré sú relevantné zainteresované strany
- Stanoviť projektové nastavenie projektu cezhraničnej spolupráce
 - Spolupracujúce strany a subjekty
 - Iné príslušné orgány a zainteresované strany, ktoré môžu byť ovplyvnené nákladmi alebo prínosmi, ako sú navrhovatelia, PPS, PDS atď.
 - Miesto realizácie projektu
 - Použitá technológia a návrh
 - Iné relevantné technické vlastnosti alebo charakteristiky
 - Kapacita/veľkosť projektu
 - Časový rámec
 - Typ predpokladaných výstupov a služieb
 - Príslušné dodatočné zložky
- Vymedziť vhodný kontrafaktuálny projekt vrátane jeho nastavenia (rovnaké aspekty ako už uvedené)
- Uviesť všetky náklady a prínosy, ktoré majú byť zahrnuté
- Dohodnúť sa na prístupe a metodikách výpočtu ukazovateľov analýzy nákladov a prínosov
- Zhromažďovať najnovšie údaje z overených vnútroštátnych, európskych a medzinárodných zdrojov
- Kvantifikovať a speňažiť kvantifikovateľné ukazovatele, ak to nie je príliš nákladné, a slovne opísať účinok nespeňažených ukazovateľov
- Vypočítať deltu čistej súčasnej hodnoty projektu cezhraničnej spolupráce a kontrafaktuálneho projektu

- Sformulovať analýzu a sprievodné vysvetlenia
- Overiť výsledky u príslušných orgánov a iných (nezávislých) odborníkov
- Doladiť analýzu podľa potreby úpravou údajov a/alebo metodiky

Poradie krokov nie je nevyhnutne postupné a v niektorých prípadoch môže byť opakované. Členské štáty môžu zvážiť zriadenie jednotných kontaktných miest na podporu predkladateľov projektov v týchto krokoch, najmä pri špecifikácii nastavenia projektu ako projektu cezhraničnej spolupráce.

V maximálnej možnej miere vychádzať z analýzy nákladov a prínosov

Dôkladná spoločenská analýza nákladov a prínosov je predpokladom rozdelenia nákladov a prínosov medzi členské štáty a ostatné strany. Nemusi však postačovať ako základ na rokovanie o ich rozdelení. Vykonanú analýzu nákladov a prínosov preto bude potrebné prehodnotiť a rozšíriť.

Spolupracujúce strany by sa mali uistiť, že budú čo najviac vychádzať z analýzy nákladov a prínosov, aby sa zachovala súdržnosť s hlavnými zistenými účinkami. Vymedzenie projektu, použité údaje, základný scenár a hraničné podmienky sa nesmú meniť a ako východiskový bod pre ďalšie diskusie by sa mali použiť čisté hodnoty vypočítané v analýze nákladov a prínosov. Akékoľvek hraničné podmienky, ktoré ovplyvňujú prevádzku projektu a jeho začlenenie do širšieho energetického systému, musia byť špecifikované, pretože budú mať dosah na ukazovatele nákladov a prínosov.

Dohoda o rozdelení nákladov a prínosov bude v konečnom dôsledku výsledkom procesu rokovania medzi spolupracujúcimi stranami. Mali by mať flexibilitu, aby sa dohodli na tom, ktoré náklady a prínosy zahrnú. V analýze nákladov a prínosov sa musí nájsť rovnováha medzi obmedzením zložitosti a transakčných nákladov na zvládnuteľnú úroveň a zároveň sa snažiť zahrnúť všetky relevantné faktory.

Zásady rozdelenia nákladov a prínosov

Rozdelenie nákladov a prínosov by malo byť založené na spravodlivosti, t. j. žiadna strana nezíska neprimeraný prínos/nenesie neprimerané náklady v dôsledku spolupráce, čo možno dosiahnuť kompenzáciou všetkých strán úmernou ich príspevku, na uskutočniteľnosti, t. j. zníženie zložitosti a tým aj transakčných nákladov na zvládnuteľnú úroveň obmedzením strán, ako aj kategórií nákladov a prínosov na tie najdôležitejšie, a na zohľadnení skutočných nákladov a prínosov (a dohode na možných opatreniach, ktoré sa od nich odchyľujú, až v neskoršej fáze).

Zjednodušenie

Predchádzajúce skúsenosti s mechanizmami spolupráce ukázali, že zložitost' môže byť prekážkou a že veľmi zložité nastavenia rokovania s viacerými zainteresovanými stranami majú vyššiu pravdepodobnosť zlyhania. Toto riziko sa však dá zmierniť, ak sa spolupracujúce krajiny najprv dohodnú na základných zásadách a podmienkach spolupráce a až potom pristúpia k rokovaniam o podrobnostiach. Pomôcť môžu aj politické dohody na vysokej úrovni

o rozdelení nákladov a prínosov, ako to bolo v prípade Švédska a Nórska, ktoré rokovali o spoločnom systéme podpory.

Riešenie neistoty a jej zohľadnenie pri rozhodovaní

Keďže informácie o nákladoch, prínosoch a rizikách nie je možné poznať s istotou, neistota je prirodzenou súčasťou procesu a treba ju primerane zohľadniť. Dá sa zmierniť analýzou citlivosti a kontrolami spoľahlivosti.

Akceptovanie zo strany verejnosti

Pokiaľ ide o akceptovanie zo strany verejnosti, odporúča sa, aby sa v snahe predísť neskorším neúspechom v každom projekte spolupráce včas a proaktívne riešilo zapojenie verejnosti. Akékoľvek priame a nepriame náklady a prínosy súvisiace so spoluprácou, ako aj celková koncepcia ich rozdelenia medzi spolupracujúcich partnerov by mali byť jasne opísané a oznámené verejnosti.

6. VZOR MEDZIVLÁDNEJ DOHODY

Časť I Cieľ a vymedzenie pojmov

Článok o celi

- Členské štáty by mali uviesť cieľ medzivládnej dohody. Príkladom v kontexte NSEC môže byť umožnenie výstavby dodatočnej kapacity na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov v Severnom mori. O celi rozhodujú spolupracujúce členské štáty.

Článok o vymedzení pojmov

- Členské štáty by mali vymedziť najdôležitejšie pojmy zahrnuté v medzivládnej dohode. Zabezpečí sa tým spoločné porozumenie zainteresovaných strán a zlepši sa právna spoľahlivosť dohody.

Časť II Mechanizmus spolupráce

Článok o mechanizme spolupráce

- V tejto časti by malo byť opísané právne zakotvenie spolupráce v kontexte smernice o energii z obnoviteľných zdrojov, t. j. či sa vyberie štatistický prenos, spoločný projekt (s iným členským štátom EÚ alebo treťou krajinou) alebo spoločný systém podpory.

Časť III Špecifikácie spolupráce

Článok o rozsahu spolupráce

- Členské štáty by mali špecifikovať rozsah spolupráce: 1. len zavedenie OZE; 2. pridanie infraštruktúry do spolupráce; 3. pridanie inovačných aspektov do spolupráce (ako sú skladovacie zariadenia, konverzné zariadenia atď.).

Článok o vybranom systéme podpory

- Členské štáty by mali špecifikovať uplatňovaný systém podpory (hostiteľský, prispievajúci členský štát alebo nový systém podpory). Ak sa použije existujúci systém, členské štáty by mali uviesť odkaz na príslušný právny základ.

Článok o novom systéme podpory (uplatňuje sa len na spoločné systémy podpory)

- Členské štáty by mali špecifikovať technické prvky systému podpory. Prvky, ktoré treba zvážiť, sú:

- a) Spolupráca v rámci jedného projektu/viacerych projektov

- b) Maximálna kapacita/objem (množstvo inštalovaných MW alebo MWh na prenos)
- c) Oprávnené technológie
- d) Miesto alebo proces výberu lokality a predbežného vývoja
- e) Režim pripojenia do siete
- f) Forma podpory
- g) Návrh verejnej súťaže/aukcie
- h) Dohoda o notifikácii štátnej pomoci

Článok o príslušných trhových podmienkach

- Členské štáty by mali špecifikovať príslušné trhové podmienky (napr. určený referenčný trh) pre projekt spolupráce a všetky príslušné dodatočné ustanovenia, ktoré môžu zahŕňať.

Článok o analýze nákladov a prínosov a cezhraničnom rozdelení nákladov

- Členské štáty by sa mali dohodnúť na analýze nákladov a prínosov a cezhraničnom rozdelení nákladov.
 - V prípade jednoduchšej spolupráce môžu byť štatistiky OZE prenesené za dohodnutú cenu prenosu. V tomto prípade spolupráce by mala byť analýza nákladov a prínosov čo najjednoduchšia, čím sa znížia transakčné náklady.
 - V prípade zložitejšej spolupráce (alebo pri hľadaní prístupu k cezhraničnému financovaniu OZE prostredníctvom Nástroja na prepájanie Európy a/alebo financovaniu infraštruktúry) môže byť potrebná komplexnejšia analýza nákladov a prínosov. V medzivládnej dohode by sa v tomto oddiele malo odkazovať na dostupné výpočty analýzy nákladov a prínosov a výsledný prístup k cezhraničnému rozdeleniu nákladov.
 - Identifikácia čistého sociálneho prínosu
 - Rozdelenie kľúčových nákladov a prínosov medzi strany
 - Výsledné kompenzačné platby medzi členskými štátmi (vrátane podielu nákladov na podporu financovaných každým spolupracujúcim partnerom, výsledná distribúcia štatistík OZE na účely cieľového príspevku)
 - Platobný postup

- Oznámenie Európskej komisii podľa požiadaviek smernice o energii z obnoviteľných zdrojov

Článok o povinnostiach strán

- Spolupracujúce členské štáty by mali v tomto článku vymedziť zodpovednosti podľa zvolenej formy spolupráce, ako aj postupy a systém umožňujúci monitorovanie, sledovanie a vydávanie dôkazov a overovaní (vrátane prenosu údajov: obsah, formát a načasovanie).

Článok o zodpovednom orgáne (platí pre spoločné projekty alebo spoločné systémy podpory)

- V tejto časti by mal byť opísaný zodpovedný orgán (napr. agentúra alebo jednotné kontaktné miesto) a jeho povinnosti. Medzi povinnosti môže patriť identifikácia projektov, vymedzenie postupu verejnej súťaže, výber uchádzača, dohľad nad realizáciou udelených projektov, vyplácanie platieb podpory a podávanie správ spolupracujúcim štátom.

Článok o oznámení Európskej komisii

- Podľa smernice o energii z obnoviteľných zdrojov by mal predávajúci/hostiteľský členský štát oznámiť Európskej komisii dohodu a presnú sumu výsledného štatistického prenosu.

7. PRÍLOHA

Dostupné mechanizmy spolupráce a základné zásady spolupráce

V súlade s článkami 8, 9, 11 alebo 13 smernice o energii z obnoviteľných zdrojov existujú tri hlavné mechanizmy spolupráce, ktoré si členské štáty môžu vybrať:

Štatistické prenosy (článok 8): V prípade štatistických prenosov sa najviac dva členské štáty dohodnú na spolupráci a virtuálne prideliť špecifické množstvo energie z obnoviteľných zdrojov prebytočne vyrobenej v jednom členskom štáte druhému členskému štátu. Toto pridelenie sa vykonáva *ex-post* prostredníctvom dohodnutej ceny prenosu. Energia „kúpená“ jedným členským štátom sa započítava do jeho národného príspevku podľa smernice. Súčasťou toho nie je žiadny prenos ani dodanie fyzickej energie. Štatistické prenosy sa zvyčajne netýkajú konkrétnych projektov, aj keď sa členské štáty môžu rozhodnúť uzatvoriť takúto dohodu, ak to považujú za vzájomne výhodné. Štatistické prenosy sú takisto v zásade technologicky neutrálne. Členské štáty, ktoré sa zúčastňujú na štatistickom prenose, musia o tom informovať Komisiu najneskôr do 12 mesiacov od konca roka, v ktorom sa prenos uskutočnil. Transakčné náklady na štatistické prenosy sú relatívne nízke, keďže sa dajú pomerne ľahko nastaviť a vyrokovať a umožňujú členským štátom nadviazať obmedzenú spoluprácu bez toho, aby museli vykonávať akékoľvek zmeny vo svojich národných nástrojoch podpory. Vzhľadom na ich nižší stupeň zložitosti je potrebných menej usmernení o štatistických prenosoch, ale akceptovanie zo strany verejnosti môže byť problémom vzhľadom na skutočnosť, že výmenou za platbu sa neprevádza žiadna energia z obnoviteľných zdrojov. Súkromné subjekty sú vylúčené z účasti na štatistických prenosoch, t. j. sú vyhradené pre verejné subjekty.

Spoločné projekty medzi členskými štátmi (článok 9): Členské štáty môžu realizovať aj spoločné projekty s cieľom spolupracovať na projektoch v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, pokiaľ ide o výrobu elektriny alebo tepla a chladu z obnoviteľných zdrojov. Spoločné projekty presahujú rámec bežných štatistických prenosov a spolupráca sa vždy uskutočňuje v súvislosti s konkrétnym novým projektom. Spoločný projekt môže, ale nemusí zahŕňať fyzický prenos elektriny. Okrem spolupráce na jednotlivých projektoch je možná dohoda aj pri viacerých projektoch, napr. pri veľkých projektoch v oblasti veternej energie na mori, keď sa opakuje nastavenie týkajúce sa malých alebo stredných zariadení. Napriek tomu je potrebné tieto dohody na viacerých projektoch odlišovať od spoločných systémov podpory z dôvodu ich obmedzenej povahy. Projekty sa môžu týkať buď renovácií existujúcich zariadení, alebo sa môžu týkať nových zariadení. Prínosy a náklady týchto projektov sú rozdelené medzi spolupracujúce strany prostredníctvom dohodnutých pravidiel. Členské štáty sa môžu dohodnúť na realizácii projektu prostredníctvom existujúceho systému podpory ktorejkoľvek zo spolupracujúcich strán alebo vytvoriť systém na mieru.

Spoločné projekty môžu byť vhodné aj na spoločné investovanie do nových technológií a získavanie skúseností s nimi. Stupeň spolupráce a úroveň transakčných nákladov sú vyššie v porovnaní so štatistickými prenosmi, ale zvyčajne nižšie ako v prípade spoločných systémov podpory, keďže spolupráca je obmedzená na dohodnutý počet projektov. Na rozdiel od štatistických prenosov môžu spoločné projekty zahŕňať aj súkromných prevádzkovateľov.

Spoločné projekty medzi členskými štátmi a tretími krajinami (článok 11): Členské štáty môžu realizovať aj spoločné projekty s tretími krajinami, ktoré by mohli byť obzvlášť dôležité v súvislosti so spoluprácou s krajinami Energetického spoločenstva alebo so Spojeným kráľovstvom. Spoločné projekty s tretími krajinami sú však obmedzené na elektrinu z obnoviteľných zdrojov (vykurovanie a chladenie nie sú zahrnuté) a je potrebné vytvoriť skutočné fyzické prepojenie s treťou krajinou. Na zabezpečenie prívodu do elektrického systému EÚ treba včas zarezervovať príslušnú kapacitu prepojovacieho vedenia. S výnimkou investičnej pomoci poskytnutej zariadeniu nemožno poskytnúť podporu na množstvo vyrobenej a vyvezenej elektriny zo systému podpory tretej krajiny.

Spoločné systémy podpory (článok 13): Ďalším možným mechanizmom spolupráce, ktorým majú členské štáty k dispozícii, sú spoločné systémy podpory. Znamená to čiastočnú alebo úplnú koordináciu a/alebo zlúčenie vnútroštátnych systémov podpory dvoch alebo viacerých členských štátov. Keďže spoločné systémy podpory môžu zahŕňať značné transakčné náklady, zvyčajne pokrývajú viacero projektov. Môžu sa však použiť aj pri veľkých jednotlivých projektoch s veľmi špecifickým nastavením. Spoločné systémy podpory sa takisto môžu týkať len jedného segmentu národného trhu s obnoviteľnými zdrojmi energie, napríklad konkrétnej technológie alebo zemepisnej oblasti, ako je pohraničný región. Pokiaľ nie je uvedené inak, dohodnutý spoločný systém podpory nenahrádza existujúce vnútroštátne systémy podpory, ktoré naďalej súbežne existujú. Spoločné systémy podpory sú zvyčajne náročnejšie a zložitejšie ako spoločné projekty a typicky si vyžadujú zmeny vo vnútroštátnych právnych predpisoch/vnútroštátnej regulácii.

Zásady spolupráce v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov

Vo všeobecnosti sa spolupráca členských štátov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov riadi týmito zásadami:

Voliteľnosť: Dva alebo viaceré členské štáty, ktoré nadviažu spoluprácu medzi sebou alebo s treťou krajinou, tak robia na dobrovoľnom základe. Okrem toho, keď sa členské štáty rozhodnú spojiť sily v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, môžu slobodne navrhnúť podrobnosti a podmienky takejto spolupráce.

Vytváranie sociálno-ekonomických prínosov: Projekty cezhraničnej spolupráce musia vytvárať hodnotu z holistickej, spoločenskej perspektívy. Vo všeobecnosti musia sociálno-ekonomické prínosy vytvorené projektom prevážiť nad jeho nákladmi v porovnaní so zavedením obnoviteľných zdrojov energie bez spolupráce.

Nadviazanie vzájomne výhodnej spolupráce: Okrem vytvárania čistých spoločenských prínosov sa projekty cezhraničnej spolupráce podarí zrealizovať len vtedy, keď zabezpečia vzájomné prínosy pre všetky zúčastnené krajiny a kľúčové zainteresované strany v rámci krajín. Vo všeobecnosti nie je pravdepodobné, že pre všetky zainteresované strany bude projekt výhodnejší, a preto sa krajiny musia dohodnúť, ktorým zainteresovaným stranám by sa mali poskytnúť kompenzácie a ktorým nie.

Dohoda o podmienkach spolupráce: Členské štáty, ktoré majú v úmysle realizovať spoluprácu, musia uzavrieť dohodu o spolupráci, v ktorej stanovia podmienky.

Uplatnenie miestnych špecifických podmienok: Zatiaľ čo spolupracujúce krajiny sa budú snažiť čo najviac zosúladiť príslušné pravidlá a predpisy, môžu existovať prirodzené obmedzenia. Takéto obmedzenia sa budú vzťahovať najmä na miestne špecifické podmienky, ako sú licencie a dane. Preto štandardne platia pravidlá krajiny, v ktorej sa projekt fyzicky nachádza, pokiaľ sa spolupracujúce krajiny nedohodnú a nestanovia inak.

Zabezpečenie hmatateľného vplyvu: Členské štáty sa môžu rozhodnúť štruktúrovať spoluprácu tak, aby mala hmatateľné vplyvy na ich energetické systémy a trhy. Spolupracujúce členské štáty môžu napríklad vyžadovať fyzický dovoz elektriny (čo sa stáva nevyhnutnosťou v spoločných projektoch s tretími krajinami).

Rozdelenie nákladov a prínosov: Podľa smernice by sa vyrobená energia z obnoviteľných zdrojov mala započítvať krajine, ktorá zariadenie financuje. V závislosti od technológie budú okrem nákladov na podporu relevantné aj ďalšie náklady a prínosy. Náklady na pripojenie do siete a na integráciu systému sú obzvlášť dôležité v prípade projektov v oblasti veternej energie na mori, zatiaľ čo relevantnosť nákladov na podporu zvyčajne klesá s vyspelými technológiami a stupňom trhovej integrácie. Sú možné rôzne možnosti účtovania. Partnerské krajiny môžu stanoviť podrobnosti v dohode o spolupráci.